

ŽELEZAR

JESENICE, dne 1. septembra 1983

ŠTEVILKA 32 • LETO: XXXII

TREZNO, KRITIČNO IN SAMOKRITIČNO PRISTOPITI K REŠEVANJU PROBLEMOM

Podatki o šestmesečnih finančnih rezultatih gospodarstva, ki jih je zbrala Služba družbenega knjigovodstva Jugoslavije, ni ohrabrujoči. Udeležba gospodarstva v dohodku se je, namesto, da bi se povečala za dva odstotka, kot je bilo predvideno z resolucijo, zmanjšala za ravno toliko; padla je na 59,4 odstotka. Stanje gospodarstva so najbolj »zasolile« obresti, ki so za 80 odstotkov ali za 67 milijard dinarjev večje kot lani v istem obdobju. Vsega skupaj so gospodarstvu »pojedle« 151 milijard dinarjev, kar se približuje celotni šestmesečni akumulaciji. Obresti morajo v skladu z zahtevami mednarodnega monetarnega sklada, ki nam daje posojila, slediti inflaciji.

LE Z BOLJŠIM DELOM, VARČEVANJEM, DELOVNO DISCIPLINO IN DRUŽBENO IN OSEBNO ODGOVORNOSTJO BOMO PREMAGOVALI LASTNE PROBLEME IN NEGATIVNE MEDNARODNE TENDENCE

Že več let poudarjamo, da se našim notranjim problemom in negativnim tendencam na mednarodni ravni lahko najbolj uspešno postavimo po robu le z boljšim delom, varčevanjem, delovno disciplino in družbeno in osebno odgovornostjo, česar pa se nekateri še ne zavedajo, so pa zelo glasni pri tem, komu naprtiti krivdo za sedanje težko stanje. Nekateri, predvsem mlajši, zelo radi naglašajo, da so zato krivi starejši kadri, drugi spet izključno krivijo zvezo komunistov, nekateri državne organe, nekateri pa celo konkretne posameznike. V vsem tem je tudi veliko resnice, ki jo je predvsem zveza komunistov odkrito priznavala pa tudi opozarjala na vzroke in posledice. Pri tem velja poudariti znano pismo predsednika zveze komunistov in izvršnega biroja predsedstva ZKJ tovariša Tita vsem organizacijam in članom Zveze komunistov Jugoslavije iz septembra 1972, ki je še danes v celoti aktualno s tem, da takrat še niso bile tako močno občutne negativne tendence na mednarodni ravni, ki so naš položaj še poslabšale.

Pismo je takrat pospešilo nekatere pomembne pozitivne premike, vendar pa slabosti oziroma vzrokov za nakopičene slabosti, na katere je pismo opozarjalo, nismo dovolj odgovorno premagovali in odstranjevali. Pismo je opozarjalo, da so slabosti posledica nedoslednosti, omahovanja in neučinkovitosti pri izvrševanju sprejetih sklepov in politične usmeritve zveze komunistov. Da so še prisotna pojmovanja in vpliv interesov, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda in socialističnega samoupravljanja, vpliv birokratične mentalitete, vkoreninjenost oportunitizma in toleriranje pogledov in političnega obnašanja, ki nasprotujeta ideologiji in politiki zveze komunistov, pojavi idejnopolične in akcijske razcepljenosti do frakcijskega delovanja in v klikarskih bojih za položaje oblasti. Pismo je seveda zelo konkretno tudi opredeljevalo naloge in zahteve, da se premaga in odpravijo prisotne slabosti.

Zaradi istih vzrokov smo zašli tudi v sedanje težave, ki pa so seveda močno pogojene tudi z zaostrenimi mednarodnimi političnimi in ekonomskimi razmerami. Danes je vsem poštenim ljudem jasno, da gre za vprašanja nadaljnega vzpona ali vračanja vseh tokov razvoja nazaj. Prav gotovo pa danes ni nikogar, niti med najbolj vnetimi kritiki, ki bi bili za vračanje nazaj. To pa od vseh nas in vsakega posameznika zahteva, da temeljito spremenimo naše odnose in obnašanje in maksimalno zaostriamo odgovornost, ki se mora povečevati glede na družbeni položaj in zaupano odgovornost.

O vsem tem sicer mnogo govorimo in pišemo, vendar pa še ni nekkih bistvenih sprememb. Pa tudi ko o tem govorimo običajno v ospredje postavljamo delavce v materialni proizvodnji, ki ustvarjajo novo vrednost, iz katere se pokriva celotno družbeno reprodukcijo, premalo pa govorimo in poudarjamo delovno disciplino, družbeno in osebno odgovornost ostalih delovnih ljudi v strokovnih službah, državnih organih, družbenih in družbenopolitičnih organizacijah in drugih. Prav v teh družbenih kategorijah pa se pojavlja tudi največ vzrokov za nastale težave, s katerimi smo se prek delegatskega sistema in družbenopolitičnega delovanja premalo odločno in dosledno spoprijemali. V tem pa je tudi naša skupna odgovornost za nastale težave, ker sta nam ustava in zakon o združenem delu v roke dala »škarje in platno« pa vendar nismo bili dovolj pripravljeni in odločni, da bi se spoprijeli z vsemi negativnimi pojavi, katerih nosilci so ljudje, ne pa sistem, kot včasih nekateri mislijo. Prav socialistični samoupravni sistem nam omogoča, nam daje pravico in dolžnost, da se spoprimemo z vsem tistim, kar zavira, da bi delavci resnično postali gospodarji pogojev in rezultatov svojega dela, kar je eden temeljnih pogojev za uspešno uresničevanje dolgoročnih stabilizacijskih nalog.

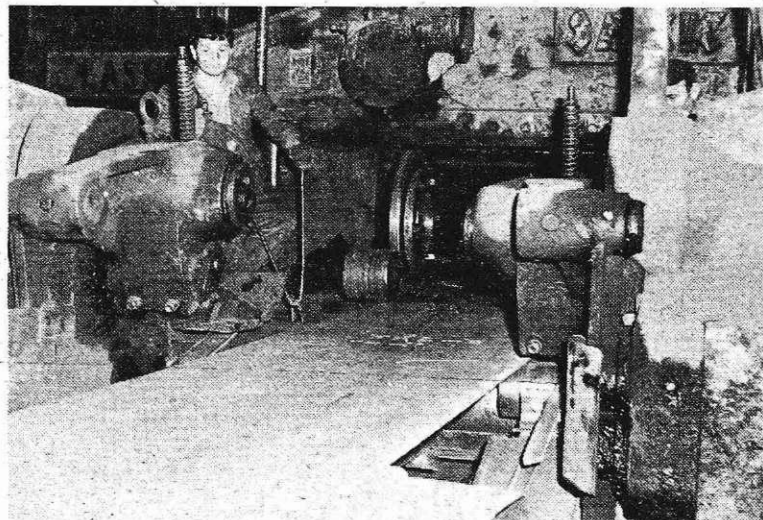
Seveda pa nas zakon o združenem delu tudi obvezuje za vzajemno in osebno odgovornost za vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti v delovnem razmerju, kar nismo dovolj dosledno od vseh in vsakega zahtevali s sočasnim dograjevanjem sistema delitve osebnega dohodka po delu in rezultatih dela. To pa je prav tisto, kar danes uresničevanje dolgoročnega stabilizacijskega programa od nas zahteva — boljše delo, varčevanje, delovno disciplino in družbeno in osebno odgovornost.

Pri vsem tem pa moramo še enkrat izpostaviti odgovornost subjektivnih socialističnih sil z zvezo komunistov na čelu, ki niso dovolj odgovorno in dosledno uresničevale opredeljenih nalog in političnih usmeritev zveze komunistov in v okviru tega dovolj zavzeto, zavestno, načrtno in racionalno delovale med delavci, delovnimi ljudmi in občani. Tako aktivnost se prav posebno zahteva današnji čas, v katerem moramo kritično in samokritično in slehernem okolju odkrivati vzroke za sedanje težke razmere in med drugim ljudem tudi povedati, da sedanje obveznosti do tujine niso nastale same po sebi, ampak so v večini posledica tega, ker smo se želeli čim preje izvleči iz podedovane zaostalosti, za kar nismo imeli dovolj lastnega družbenega proizvoda, da pa je bilo pri tem prisotne tudi precej nenačrtnosti, lokalizmov in podobno. Za uspešno reševanje dolgoročnih stabilizacijskih nalog je še kako potrebna trajna in načrtna politična aktivnost za ustvarjanje množične zavesti, da se moramo v sedanjih težkih razmerah najbolj nasloniti na lastne sile in se dosledno boriti proti vsem vzrokom, ki so nas pripeljali do sedanjega stanja.

Najbolj zaskrbljujoče pa so, kot piše Borba, ob vsem tem izgube, za katere ima gospodarstvo malo možnosti, da bi jih lahko pokrilo. Banke, ki sredstva usmerjajo v pomembnejše naloge — kreditiranje proizvodnje za izvoz — nudijo le malo upanja. Izgube gospodarstva so v prvih šestih mesecih dosegle 74,6 milijarde ali 30 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. K temu pa je treba prišteti še 37,3 milijarde nepokrite izgube iz prejšnjega leta.

To pa še ni vse, ugotavlja Borba. Gospodarstvo resno duši nelikvidnost: žiro računi so bili pri 5896 TOZD z 1,3 milijona zaposlenih, začasno (do 30 ali več dni) blokirani.

(Nadaljevanje na 6 strani)

Stroj za obrezovanje pločevine v Valjarni debele pločevine (foto S. Kokalj)

OD LASTNEGA IZVOZA IMAMO NAJBOLJ ZANESLJIV PRILIV DEVIZ

V poročilu komercialnega sektorja, ki ga bodo obravnavali delegati delavskega sveta Železarne na jutrišnji seji, je poudarjeno, da sedemmesečna analiza kaže, da pri izvozu znatno odstopamo od planiranih ciljev za leto 1983. Konvertibilni izvoz je bil dosežen le 70,3 %, skupen izvoz pa 64,5 %.

Izvozna odstopanja so seveda tudi v najtesnejši povezavi z zunanjetrgovinskimi vplivi. Kriza jeklarske industrije v svetu vedno bolj vpliva tudi na prodajo naših izdelkov na zunanjem trgu. Razvite države, ki so istočasno tudi največji kupci jekla, že nekaj časa omejujejo uvoz na najrazličnejše načine (uvozne licence, kontingenti, dumping postopki in podobno). Dežele vzhodne Evrope so vedno bolj usmerjene v prodajo kot nakup gotovih jeklenih proizvodov. Nasprotno pa so dežele v razvoju lahko pomemben uvoznik, vendar gre pri tem uvozu največkrat za navadne kvalitete jekla in seveda s tem tudi za nižje cene.

Kljub navedenim težavam, nava-jajo delavci komercialnega sektorja,

za naše izdelke lahko zagotavljajo ustrezna naročila. Pride le do občasnih, rekli bi lahko sezonskih izpadov. Takrat, kadar se naša proizvodnja uspe prilagoditi kvalitnim zahtevam zunanjega tržišča, je močno prodati tudi 20 % naše proizvodnje, ker ima Železarna izredno veliko stalnih, tradicionalnih kupcev. Kljub temu pa morajo biti vsa prizadevanja usmerjena v stalno iskanje novih tržišč in novih kupcev, da bi tako izboljšali tudi finančne rezultate izvoza in si s tem zagotovili planirano realizacijo.

Pri tem moramo seveda izhajati iz dejstva, da imamo od lastnega izvoza najbolj zanesljiv priliv deviznih sredstev, da z njimi pokrivamo minimalne potrebe po nujnih uvoznih

materialih. Naša prisotnost na svetovnem tržišču pa je nujna tudi zato, da sledimo tehnološkemu razvoju, ne le teoretično ali posredno, ampak tudi neposredno v obliki zadovoljevanja vedno kvalitetnejših zahtev in potreb zunanjih kupcev.

Cepprav ima občasno pomanjkanje surovin in repromateriala tudi svoj negativni vpliv na izpolnjevanje naših izvoznih obveznosti, bi ob racionalnejši razporeditvi in prednostnem obravnavanju izvoza v pripravi proizvodnje in seveda v proizvodnji sami, lahko vpliv pomanjkanja v glavnem izločili.

V letošnjem letu so naše minimalne izvozne obveznosti:

19,3 milij. dolarjev konvertibilnega izvoza (do 31. julija smo izvozili za 9,3 milij. dolarjev);
11,7 milij. dolarjev klirinškega izvoza (do 31. julija smo izvozili za 5,8 milij. dolarjev).

Skupaj torej 31 milij. dolarjev izvoza, medtem ko smo do 31. julija skupaj izvozili za 15,1 milij. dolarjev naših izdelkov.

Da bi izpolnili navedene obveznosti, bi bilo potrebno ukrepati na vseh področjih, predvsem pa:

- zagotoviti naročila,
- pravočasno programiranje in
- dosledno izvajanje naročil o vložnih materialov do finalizacije predpisanih kvaliteta.

Seveda bodo zaradi takih obveznosti domači kupci dobili manj jekla. Pri tem je seveda velika naloga komercialnega sektorja, da bo poskr

(Nadaljevanje na 2. strani)

DELAVSKI SVET ŽELEZARNE O POLLETNEM POSLOVNEM POROČILU

V sredo, 24. avgusta je bila druga seja delavskega sveta Železarne, na kateri so obravnavali naslednje točke dnevnega reda: pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje, informacija o smrtni nesreči v TOZD Jeklarna, polletno poslovno poročilo, predlog ukrepov za izboljšanje stanja v TOZD Valjarna bluming štel, delovni čas, reorganizacijo centralne priprave proizvodnje, pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja, pokroviteljstvo za praznovanje dneva planincev, sklepe delavskega sveta SOZD Slovenske Železarne, imenovanja in delegatska vprašanja.

Pred obravnavanjem posameznih točk dnevnega reda so delegati in ostali prisotni z enminitutnim molkom počastili spomin umrlega revolucionarja Miha Marinka.

Poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje je podal predsednik poslovnega odbora. Ugotovili so, da so sklepi izvršeni, oziroma se redno izvajajo. (Nadaljevanje na 3. strani)

ZNANIM TEŽEVAM SE PRIDRUŽUJE ŠE REDUKCIJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Nič kaj spodbudnim delovnim rezultatom v avgustu, ki jih pogojuje tudi precej objektivnih težav — okvare, pomanjkanje določenih surovin in podobno, se je v torek, 30. avgusta zjutraj ob 6. uri pridružila še redukcija električne energije. Najbolj je pri tem prizadeta elektrojeklarna, kjer so morali zmanjšati porabo električne energije za 50 %. To zmanjšanje dovoljuje, da ena električna peč obratuje neprekinjeno, ena pa le po šest ur v nočni izmeni.

Omejevanje porabe električne energije je posledica izpada termoelektrarne v Trbovljah, enega agregata toplotne in ljubljani in seveda remonta jedrske elektrarne v Krškem, ki bo trajal še do 1. oktobra. Razen tega pa je dobava električne energije iz tujine zagotovljena le še do 31. avgusta in je ob vsem tem in nizkem vodostaju nevarnost, da bo do omejitve porabe še večje.

Podatki, ki nam jih je posredovala služba za statistiko na sektorju

za ekonomiko in organizacijo, po 29 dneh izvrševanja planskih obveznosti v avgustu, niso nič kaj obetavni.

V TOZD PLAVŽ so delavci do vključno 29. avgusta izdelali 11.835,3 tone groblja in za idealnim izvrševanjem mesečnega družbenega plana, ki je enak operativnemu programu zaostajajo dobrih 16 %.

V istem času so delavci v TOZD JEKLARNA naredili 33.721 ton suro-

(Nadaljevanje na 2. strani)

VALJARNA ŽICE IN PROFILOV JE DOSEGLA REKORDNO IZMENSKO PROIZVODNJO

V četrtek, 25. avgusta, so delavci TOZD Valjarna žice in profilov, imena »KLINAR — KNAFELJ«, od 7. do 15. ure dosegli rekordno izmensko proizvodnjo. Dosežena je bila skupna proizvodnja 216.214 kg, kar je dosegel v tej valjarni najvišja dosežena proizvodnja v osemih urah. Poleg rekordne količine proizvodnje je bil do-sežen tudi kvaliteten asortiment. V profile šestoglatega železa 22,5 mm so izvaljali 238.870 kg blumov kvalitete Č 3990.

K takšnemu rezultatu so svoje prispevali tudi delavci vzdrževanja, ker so proizvodne agregate usposobili za brezhibno delo.

Delavcem imene »KLINAR — KNAFELJ« in izvrševalnim delavcem čestitamo in jim želimo še veliko takih skupnih delovnih uspehov.

KAJ BI UTEGNILO ZANIMATI KRVODAJALCE

Zdrav človek ima približno 25 do 30 ml krvničk in 39 ml plazme na kilogram telesne teže. Tako ima, na primer, 70 kg težak moški približno 4,8 litra, ženska pa 4,5 litra krvi (celice 45 %, plazma 55 %). Volumen krvi pri človeku znaša 7 % telesne teže.

Če človek pri krvavitvi izgubi okrog 50 % krvnega volumna, je resno ogroženo njegovo življenje, kar velja tudi pri naglih izgubah krvi nad 30 %. Vzrok za tako resno stanje posameznika je predvsem premajhna preskrba organov s kisikom.

Pri takih primerih najbolj nazorno vidimo, da ravno kri neposredno rešuje življenje.

Poleg preskrbe organov s kisikom je zadostna količina krvi potrebna tudi za normalno delovanje srca (minutni volumen), vzdrževanje krvnega pritiska, izmenjavo plinov v pljučih in normalno delo ledvic.

Poleg tega kri prenaša hranilne snovi na kraj njihove uporabe — do celic, od tod pa prenaša presnovke do izločilnih organov. V krvi krožijo hormoni, fermenti.

Kri povezuje organe in s tem omogoča funkcijsko enotnost organizma in končno, kri skrbi tudi za prenos toplote po telesu in njeno regulacijo.

Zelo pomemben sestavni del krvi so tudi krvne celice, in sicer: rdeča krvna telesca ali eritrociti, bela krvna telesca ali levkociti in krvne ploščice ali trombociti. Te celice se tvorijo v rdečem kostnem mozgu (lobanjske in medenične kosti, vretenčih, rebrih, prsnici ipd.), v limfatičnem tkivu in retikuloendotelialnem sistemu (RES).

Največ je rdečih krvničk ali eritrocitov. Normalno je v kubičnem milimetru krvi pri moškem 5.000.000, pri ženski 4.500.000 eritrocitov.

Pomemben del v sestavi eritrocitov je tudi hemoglobin (Hb). To je beljakovina in ima v sebi železo, ki omogoča prenašanje kisika do celic ter ogljikovega dioksida iz celic.

Bela krvna telesca ali levkociti sodelujejo pri obrambnih reakcijah organizma v boju proti kužnim klicam ali bakterijam.

Število levkocitov je normalno med 5.000 in 8.000 in koleba v zvezi s obrambnimi reakcijami organizma. Levkocitov poznamo več vrst (granulociti, limfociti, monociti), ki so v krvi v določenem razmerju, kar je predvsem pomembno pri ugotavljanju raznih obolenj.

Krvne ploščice ali trombociti pa imajo posebno vlogo pri strjevanju krvi in pri ustavljanju krvavitve. Normalno jih je v kubičnem milimetru 200.000 do 300.000.

Pomembna sestava krvi v plazmi so tudi posebne beljakovine, na osnovi katerih določamo krvne grupe, ki so zelo pomembne pri transfuzijah krvi in njenih derivatov. V njej najdemo tudi faktorje, ki so potrebni pri strjevanju krvi.

Krvne skupine A, B, 0 je odkril leta 1900 Landsteiner, krvno skupino AB pa leto kasneje Derastello in Sturli.

Rh faktor so odkrili leta 1939—1940, študije pa so bile delane na Rhesus opicah, od koder tudi ime.

Nosilci krvnih skupin so eritrociti. S transfuzijo krvi lahko vsak prejme samo tisto krvno skupino, ki jo ima sam. V nasprotnem primeru lahko pride do težkih reakcij po transfuziji. Značilne lastnosti pa niso samo na eritrocitih, ampak tudi na levkocitih in tkivih. Te antigene imenujemo HLA antigeni in so posebno pomembni pri presaditvah organov.

ZDRAVLJENJE S KRVJO — TRANSFUZIJA KRV I IN NJENIH DERIVATOV

Transfuzijo krvi v medicini uporabljajo zato, da nadoknadijo izgubljeno kri (krvavitev) ali njene sestavne dele, če organizem ne proizvaja dovolj krvi, oziroma ko je potrebno, da se izgubljena kri ali njeni sestavni deli čimprej nadoknadijo.

Prenos krvi s pomočjo transfuzije je dejansko prva uspešna presaditev tkiva. Na osnovi dolgoletnih raziskovanj in pomembnih odkritij na področju transfuziologije ter prostovoljnega krvodajalstva so dosegli, da kri pričaka bolnika, kateremu je potrebna in ne obratno. Šele takšen način namreč omogoča hitro in uspešno intervencijo.

Sodobna medicina je na tem področju naredila še korak dalje: danes usmerjeno uporabljajo kri in njene pripravke, kar nam omogoča vzročno zdravljenje mnogih bolezni. Izkušnje so pokazale, da ni vedno dovolj samo nadomestiti volumen z dajanjem velikih količin krvi ali plazme.

V nekaterih primerih je to lahko škodljivo ali preobremenjujoče za

bolnika. Tako se danes vedno bolj uveljavljajo razni krvni pripravki in mnoge od njih bolniki lahko dobijo v obliki injekcije. Takih pripravkov ne uporabljajo samo za zdravljenje, pač pa tudi za preprečevanje različnih bolezni (npr. gama globulini). Takšno zdravljenje imenujejo komponentno terapijo.

Katere sestavne dele krvi uporabljajo na ta način?

Koncentrirani eritrociti so rdeče krvničke, ki jim odvzamemo večji del plazme in jih bolnik največkrat potrebuje.

Prani eritrociti so rdeče krvničke, ki jih »izpirajo« s fiziološko raztopino. Uporabljajo jih predvsem pri reakcijah po transfuziji.

Zmrznjene krvničke (na -196 stop. C v tekočem dušiku) so uporabne tudi več kot deset let. Na ta način lahko hranijo redke krvne skupine.

Plazmo lahko zmrznejo, ali pa izdelajo iz nje albumin — beljakovina, ki jo uporabljajo namesto plazme pri šoku ali pri nizkem nivoju albumina. Ker veže vodo, je uporaben tudi v stanjih, kjer želijo privedi vodo iz tkiva v krvotok (opekline).

Cryoprecipitat je beljakovina, ki vsebuje antihemofilni globulin, po-

treben pri strjevanju krvi. Uspešno jo uporabljajo pri zdravljenju hemofilije.

V gamaglobulinih so protitelesa, ki pomagajo organizmu v boju proti infekciji.

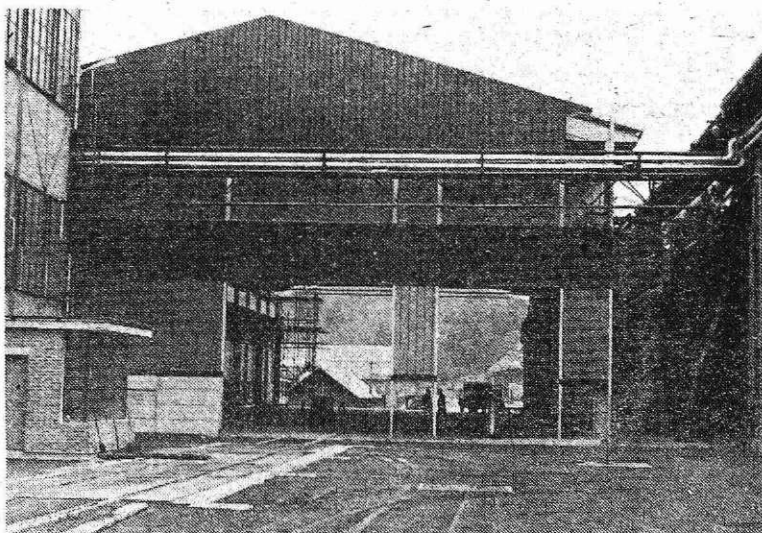
Iz plazme senzibiliziranih žena z visoko količino Rh protiteles je mogoče izolirati specifični gama globulin, s katerimi preprečijo hemolitično bolezen ali celo smrt novorojenčka.

Pomembni so tudi specifični gama globulini proti Hepatitisu B, ki jih dobijo iz plazme oseb z visoko količino protiteles proti zlatenici.

Obstoji še več drugih specifičnih imunih gama globulinov, za katere zbirajo na Zavodu za transfuzijo krvi plazmo (npr. proti noricam, steklini, klopm, meningitisu, tetanusu ipd.).

Z razvojem medicine se razvija tudi transfuziologija, povečuje pa se potreba po krvi, ki jo, kot smo videli, predelajo v posamezne komponente. S krvjo, ki jo darujemo, rešimo marsikatero življenje, preprečimo razne komplikacije in ne nazadnje, bolniku omogočimo, da se čimprej vrne na delo.

Tega se mnogi delovni ljudje in občani tudi zavedajo, zato ne bi smelo biti med nami nikogar, ki je zdrav, da ne bi vsaj enkrat daroval krvi.

Nova hala odpreme v valjarni debele pločevine (foto S. Kokalj)

OD LASTNEGA IZVOZA IMAMO NAJBOLJ ZANESLJIV PRILIV DEVIZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

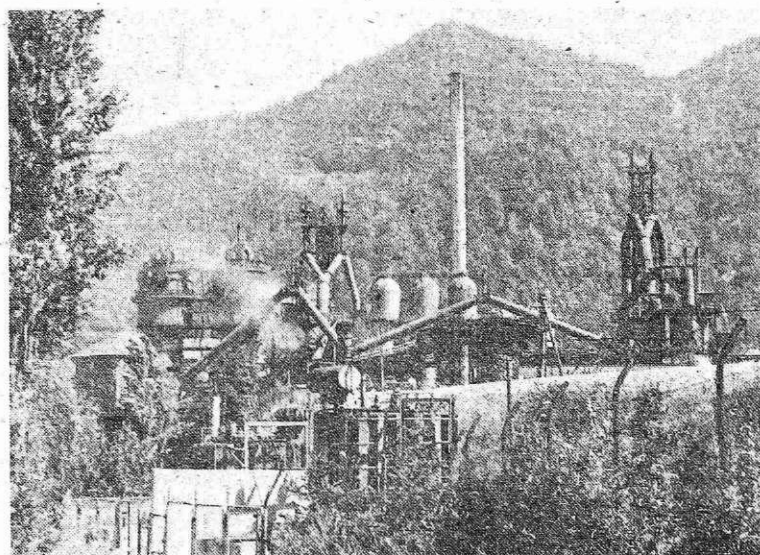
bel, da pri tem ne bodo bistveno prizadeti oziroma prikrajšani kupci, ki izpolnjujejo osnovne pogoje (razvoj, devize, dohodek, plačila in podobno).

Prav tako pa bodo potrebni ustrezni ukrepi tudi na področju priprave proizvodnje, kakor tudi realizacije. Za doseganje izvoznih ciljev, kar je v interesu celotne Železarnice, so seveda potrebne temeljne organizacijske združenega dela, ki bodo svoje obveznosti dosledno izvrševale, tudi ustrezno stimulirali.

Doseganje izvoznih obveznosti je ena temeljnih nalog dolgoročnega stabilizacijskega programa, ki bo uresničljiva, če bomo optimalno izkoristili dane proizvodne zmogljivosti, vložne materiale in druge surovine, okrepili delovno in tehnološko di-

sciplino, organizacijo dela in varčevali na vsakem koraku. To je tudi edina realna pot, da si ustvarimo večji prihodek oziroma dohodek in s tem tudi čim bolj stabilne osebne dohodke. Za doseganje vseh teh ciljev pa bo potrebna tudi mnogo bolj organizirana in trajna politična akcija osnovnih organizacij zveze sindikatov in zveze socialistične mladine z zvezo komunistov na čelu, kajti še so delavci, ki se niso otresli mezne miselnosti in ki se še ne zavedajo, da je dohodek potrebno najprej ustvariti, predno ga lahko delimo.

Prav tako bo treba še veliko naporov vložiti za dograjevanje sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela, kakor tudi krepitvi ustavnega položaja delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih.

Naša plavža, ki ta čas povzroča delavcem veliko težav (foto I. Kučina)

Brušenje pločevine (foto S. Kokalj)

ZNANIM TEŽAVAM SE PRIDRUŽUJE ŠE REDUKCIJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

vega jekla in zaostajajo za mesečnim družbenim planom dobrih sedem odstotkov.

Skupna proizvodnja je do tega dne znašala 110.802,6 tone in za dobre štiri odstotke zaostaja za družbenim načrtom, oziroma dobre tri odstotke za nekoliko nižanim operativnim programom.

Za prodajo je bilo v 29 dneh izdelano 23.959,5 tone izdelkov in znaša zaostanek za družbenim načrtom dobrih 21 %, za precej nižanim operativnim programom pa dobrih devet odstotkov.

Nedvomno vseh tako velikih zaostankov za planskimi obvezami ne moremo pripisovati izključno objektivnim težavam in vzrokom, vmes je prav gotovo tudi precej subjektivnih, ki bi jih lahko z večjo gibčnostjo, boljšo organizacijo dela, odgovornostjo in doslednostjo pomembno zmanjšali. Skoraj smešno se sliši, pa tudi bere v poročilih TOZD, da neke primanjkuje vložnega materiala in delavci niso polno obremenjeni, druge pa to imajo, pa jim primanjkuje delavcev. Ali ne bi lahko to z večjo gibčnostjo v interesu delavcev in njihove socialne varnosti reševali bolj učinkovito? To je le eden od problemov, ki se velikokrat bere v poročilih, lahko pa bi jih našli še več: od slabe organizacije dela do vprašljive odsotnosti najbolj odgovornih delavcev v TOZD v rednem delovnem času.

Zal se običajno šele vsakega 15. v mesecu, ko prejmemo osebne dohodke sprašujemo po vzrokih za ni-

žje osebne dohodke in upravičeno robantimo ob visokih cenah, ki jih z osebni dohodki ne dohitevamo, najbrž pa premalo robantimo nad lastnim slabim delom, katerega rezultati so edina realna osnova za take ali drugačne osebne dohodke. Pri tem pa tudi pozabljamo, da smo tudi mi ugodno polletno finančno realizacijo dosegli predvsem na račun povzvišanja cen naših izdelkov. To pa počenjajo tudi drugi in tako smo v začaranem krogu, iz katerega se lahko rešimo le z delom in to dobrim in poštenim delom.

IZREDNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik Edi Kavčič sklicuje jutri, 2. septembra, izredno sejo delavskega sveta Železarnice, in sicer ob 13. uri v sejni sobi gasilskega doma Železarnice. Delegatom temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti v razpravo predlaga predlog ukrepov za izboljšanje izvoza v Železarnici.

Ob tej priliki bo naši železarni podeljeno tudi mednarodno priznanje za humanizacijo dela, ki ga bo izročil predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Marjan Orožen.

ZAKAJ NI ODGOVORA?

Aktiv invalidov naše železarnice poleg ostalih dejavnosti skrbi tudi za člane, ki so potrebni bolj skrbne obravnave, ko gre za njihovo zdravljenje.

Na osnovi predloga zdravstvenih delavcev in na osnovi sklepa izvršnega odbora aktiva invalidov se je izvršni odbor odločil, da se glede zdraviliškega zdravljenja nekaterih naših članov poveže tudi z osnovnimi organizacijami sindikata posameznih TOZD, ki naj bi odločali o višini kritja stroškov za njihove člane. Izvršni odbor aktiva invalidov naše železarnice je s to akcijo želel doseči, da bi se konkretno dogovorili o razdelitvi stroškov zdravljenja, če

osnovna organizacija sindikata ne bi bila sposobna tega sama izvesti.

Minila sta že skoraj dva meseca, pa naša socialna komisija, ki jo vodi Marica Noč, do danes še ni dobila nikakršnega odgovora. Zato izvršni odbor aktiva invalidov naše železarnice prosi osnovne organizacije sindikata TOZD Transport, Hladna valjarna Jesenice, Valjarna debele pločevine in Strojne delavnice, katerim je bila poslana prošnja, da o tem sklepajo in svoje ugotovitve čimprej pošljejo predsedniku naše komisije, Marici Noč — elektro delavnica Javornik, telefon 2504.

IO aktiva invalidov Železarnice Jesenice

PROSTOVOLJNO KRI ZA SOČLOVEKA

Letošnja krvodajalska akcija v jeseniški občini ob potekala v dneh 2., 5., 6., 7., 8. in 9. septembra v Delavskem domu na Jesenicah, in sicer v teh dneh od 7. do 14. ure.

Večkratni krvodajalci sicer že vedo, vendar je prav, da ponovno poudarimo, da je namen vsakoletne krvodajalske akcije, ki jo v sodelovanju z Zavodom za transfuzijo krvi ljubljana organizira občinski odbor Rdečega križa, da se od prostovoljnih krvodajalcev zbere toliko krvi, kolikor jo letno potrebuje jeseniška bolnišnica. To pa glede na že več let znane potrebe pomeni, da bi se vsak dan poprečno moralo odzvati po 300 prostovoljnih krvodajalcev.

Spoznanje in dejstvo, da je kri nenadomestljivo zdravilo,

v jeseniški občini vsako leto potrjuje več prostovoljnih krvodajalcev, ki so že mnogim rešili življenje ali mu vrnili zdravje. S tem izkazujejo veliko solidarnost in humanizem do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri.

Jesenški železarji se vsako leto v velikem številu odzovejo vabilu in prošnji občinskega odbora Rdečega križa in prepričani smo, da se jim bodo letos pridružili tudi novi, predvsem krvodajalci. Po pravilniku o delovnih razmerjih imajo delavci TOZD in delovnih skupnosti Železarnice na dan odvzema krvi prosti dan, razen tistih, ki so zaradi zdravstvenih razlogov odklonjeni, ki se morajo po zdravniškem pregledu vrniti na delo.

Pridružite se nam tudi vi in z nami vred delite prijetno zadovoljenje, da ste s svojo krvjo pomagali sočloveku.

DELAVSKI SVET ŽELEZARNE O POLLETNEM POSLOVNEM POROČILU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na prejšnji seji je bilo postavljeno delegatsko vprašanje delegatov iz temeljne organizacije Žičarna. Odgovor na to sta pripravila kadrovski sektor in oddelek za nagrajevanje, vendar v temeljni organizaciji z odgovorom niso bili povsem zadovoljni in so postavili še dodatna vprašanja. V zvezi s tem je delavski svet sklenil, naj do prihodnje seje strokovne službe pripravijo dopolnjene odgovore.

Predsednik poslovnega odbora je delavski svet seznanil tudi z informacijo o izvajanju del na projektu jeklarne 2. V zvezi z zagotovitvijo sredstev za povečanje priključne moči za jeklarne 2 je delavski svet sprejel ustrezne sklepe o združevanju sredstev skupne akumulacije in drugih virov, o dinamiki vplačil, načinu in tehniki prenosa sredstev ter podpisniku pogodbe o zagotovitvi sredstev za povečanje priključne moči za jeklarne 2.

Delavski svet je vzel na znanje tudi informacijo, da so delavski sveti TOZD Žičarna, Profilarne, Vratni podboji, Vzdrževanje in Energetika na podlagi poprejšnje obravnave sklenili, da se razpiše ponoven referendum za sprejem predloga sprememb samoupravnega sporazuma o skupnih merilih in osnovah za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji v zvezi z dodatki delavcem — udeležencem NOB za 14. september 1983. Priprave na referendum bo možno pričeti, ko bo ustrezen sklep o ponovnem referendumu sprejel tudi delavski svet TOZD Hladna valjarna Bela.

Vodja oddelka za varstvo pri delu in varstvo okolja je delegatom posredoval informacijo o smrtni nesreči v TOZD Jeklarne, ki se je pripetila 19. avgusta in v kateri se je smrtno ponesrečil delavec Miloš Cvetkovič. Natančnejše poročilo o nesreči strokovna služba skupaj z inšpekcijskimi službami in organi UJV se pripravlja. Zoran Krejč je na kratko orisal tudi življenjsko pot tovariša Cvetkoviča.

Delegati delavskega sveta in ostali prisotni so z enominutnim molkom počastili spomin umrlega sodelavca Miloša Cvetkoviča.

Osnovna točka dnevnega reda je bila obravnava polletnega poslovnega poročila. Najprej je osnovne poslovne rezultate z ekonomskega vidika podal članica poslovnega odbora Jelka Vidali, poročilo pa je dopolnil Božidar Bartelj s podatki o količini in kvaliteti dosežene proizvodnje. Namestnik predsednika odbora za gospodarstvo je delegatom posredoval tudi sklepe tega odbora, ki jih je dan prej sprejel v zvezi s polletnimi rezultati.

V razpravi so sodelovali delegat iz temeljne organizacije Hladna valjarna Bela, ki je razpravljal o vzrokih izgube v tej temeljni organizaciji ter pri tem predlagal nekatere sklepe za izboljšanje stanja, Peter Kunc, član kolegijskega poslovnega organa SOZD SZ, ki je v grobem predstavil poslovne rezultate v okviru SOZD in jugoslovanskih železarn ter spregovoril o uresničevanju zastavljene politike do naših kupcev.

Delavski svet je v zvezi s to točko dnevnega reda sprejel naslednje sklepe:

— delavski svet je ugotovil, da so vsi zbori delavcev in delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti obravnavali polletne poslovne rezultate in v zvezi z njimi sprejeli ustrezne sklepe.

— Pripombe iz poprejšnje obravnave in sklepe delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti je obravnaval tudi odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne.

— Vse temeljne organizacije, ki so poslovale z izgubo, bodo pripravile sanacijske programe v zakonsko predpisanem roku.

— Delavski svet je predlagal ustreznim strokovnim službam, da

proučijo predloga TOZD Jeklarne in Hladna valjarna Bela v zvezi s formiranjem celotnega skupnega prihodka na nivoju delovne organizacije oziroma deleža TOZD Jeklarne ter v zvezi s prednostjo predelave lastnega jekla in bremenitvijo TOZD za negativne tečajne razlike.

— Delavski svet je tudi ugotovil, da so vsi delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti sprejeli sklep o povišanju osnovnih postavk osebnih dohodkov za 5 % z veljavnostjo od 1. avgusta dalje.

Pod četrtko dnevnega reda so delegati obravnavali predlog ukrepov za TOZD Valjarna bluming štel. Uvodno obrazložitev je podal predsednik poslovnega odbora, v razpravi pa so sodelovali delegat iz temeljne organizacije Valjarna bluming štel, ki je opisal težave, s katerimi se dnevno srečujejo in katere bistveno vplivajo na proizvodnjo in delegat iz temeljne organizacije Remontne delavnice, ki je predlagal prioriteto pri zaposlovanju delavcev kovinarskih poklicev.

Delavski svet je ugotovil, da je omenjene ukrepe obravnaval tudi odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in jih v celoti podprl. Sprejel je tudi sklep, da je za izvedbo predvidenih aktivnosti v programu potrebna večja prisotnost in prioriteta za izvajanje nalog tako v vzdrževalnem smislu, kot tudi v reševanju organizacijskih in kadrovskih problemov. Izvajanje sprejetih ukrepov je treba sproti zasledovati, ob pregledu devetmesečnega poslovanja pa podati oceno izvajanja.

Posebna komisija, ki jo je imenoval delavski svet na eni izmed preteklih sej, je pripravila predlog za začetek delovnega časa ob premaknitvi kazalcev meseca septembra. Predlog je bil posredovan v javno razpravo v treh variantah. Na podlagi pripomb in sklepov iz poprejšnje obravnave je delavski svet ugotovil, da zaradi zahtev delavcev in neresenih vprašanj ne bomo spremenili začetka delovnega časa in zato ni treba pričeti postopka za spremembo pravilnika o delovnih razmerjih.

25. septembra se začne delavnik v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih, to je ob 6., 14. in 22. uri.

Delavski svet je sprejel tudi sklep, da mora strokovna služba zagotoviti vse potrebne pogoje za začetek dela pred 25. septembrom (prevozi in podobno). Do premaknitve kazalcev meseca marca je treba pravočasno pripraviti ustrezen predlog za začetek delavnika, strokovne službe pa so še naprej dolžne spremljati in proučevati učinke delovnega časa na življenje in delo.

V nadaljevanju se je delavski svet obravnaval predlog sektorja za ekonomiko in organizacijo glede organizacije centralne priprave proizvodnje in ugotovil, da je le-ta eden od ciljev poslovne politike Železarne v tem letu in bo omogočala koordinacijo proizvodnega procesa med TOZD za uspešno izvajanje skupno dogovorjenih proizvodnih načrtov.

Delavski svet je ugotovil, da temeljne organizacije Hladna valjarna Bela, Žičarna in Profilarne niso

sprejele ustreznih sklepov glede organiziranja centralne priprave proizvodnje, kar je v nasprotju s sprejeto poslovno politiko za leto 1983.

Omenjene temeljne organizacije so dolžne v 30. dneh uskladiti oziroma sprejeti ustrezne sklepe v predlaganem besedilu.

Delavskemu svetu je bila posredovana tudi obrazložitev pravnega odredka v zvezi s pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja za dopolnitev samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo in je v zvezi s tem sprejel naslednja sklepa:

— Posamezna vprašanja, ki jih družbeni pravobranilec zahteva s svojo pobudo, imamo v Železarni že urejena in samoupravno sprejeta.

— Posamezne podprojektnne skupine, ki delajo na spremembah in dopolnitvah samoupravnih splošnih aktov v okviru projektnih nalog »Nadaljnji razvoj družbenoekonomskih odnosov v Železarni«, pa naj analizirajo oziroma proučijo še ostale pobude glede osnov in meril ter ugotovijo, katere je možno še vgraditi v sporazum.

— V zvezi s tem naj se dopolni samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij v delovno organizacijo.

Delavski svet je tudi sklenil, da prevzame pokroviteljstvo za »dan planincev«, ki bo 17. septembra pri kovinarski koči v Krmi in v zvezi s tem prevzame stroške do višine 100.000,00 din.

V skladu s sklepom 17. seje delavskega sveta so delegati obravnavali tudi sklepe delavskega sveta SOZD Slovenske železarne, ki je bil 17. junija v Kropi.

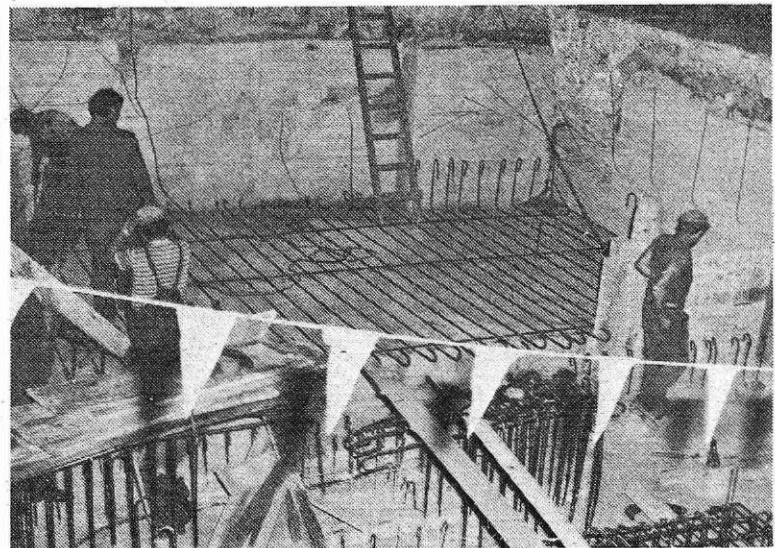
Pod točko imenovanja je delavski svet najprej imenoval usklajevalno skupino za usklajevanje med tehnološkimi skupinami in za reševanje spornih primerov v zvezi z oceno delovnih nalog.

V skladu s 17. členom zakona o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije, 24. členom samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo in v skladu s spremembo odloka o pripravi dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986—2000 je sprejel delavski svet sklep, da se pripravi dolgoročni plan Železarne za obdobje 1986—2000. Do konca leta naj se izdela analiza razvojnih možnosti do leta 2000, predlog dolgoročnega plana pa bo izdela in posredovan delavskemu svetu Železarne v obravnavo in sprejem do oktobra 1984.

Za pripravo analize razvojnih možnosti in predloga plana za obdobje 1986—2000 pa je delavski svet imenoval posebno komisijo. Sicer pa bosta strokovna dela v zvezi z izdelavo plana opravljala predvsem sektor za ekonomiko in organizacijo, sektor novogradenj in strokovni timi imenovani za posamezna področja.

Delegatsko vprašanje je tokrat postavil delegat iz temeljne organizacije Hladna valjarna Bela, strokovne službe, pa bodo odgovor posredovale v pisni obliki na prihodnji seji delavskega sveta.

Z. V.

Izdelava temeljev za nov 40-tonski ravnalnik v Valjarni debele pločevine (foto S. Kokalj)

REDNI REMONT VALJARNE DEBELE PLOČEVINE

V soboto, 3. septembra se bo začel redni remont valjarne debele pločevine, ki bo predvidoma trajal do 20. septembra. Pri obratovanju na tri izmene je bil redni remont vsako leto, odkar pa so prešli na dvoizmensko obratovanje pa je redni remont na vsakih osemnajst mesecev.

VPIS V SREDNJO PROMETNO IN V AVTO ŠOLO

Združenje šoferjev in avtomekanikov Jesenice obvešča kandidate, da vpisuje v 1. letnik srednje cestno prometne šole za poklic voznik. Vpis bo do 10. septembra 1983. Istočasno obveščamo, da imajo še nekaj prostih mest za tečaj voznikov B-kategorije o cestno prometnih predpisih. Kandidati se lahko prijavijo v pisarni združenja na Jesenicah, Rogljeva 1.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 5. DO 11. SEPTEMBRA

5. septembra, Anton KELVIŠAR, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Cesta na Golico 16.
6. septembra, Sašo KAVČIČ, vodja TOZD Hladna valjarna Jesenice, Jesenice, Titova 85, št. tel. 81-413.
7. septembra, Janez KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 5, št. tel. 81-026.
8. septembra, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovoje 112.
9. septembra, Oskar KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, št. tel. 81-214.
10. septembra, Sašo MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming štel, Jesenice, Tomšičeva 88, št. tel. 82-054.
11. septembra, Tine MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, št. tel. 83-345.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoje vtise vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva predsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 5. 9.	MARJAN PINTAR	KLAVDIJ MLEKUŽ
TOREK — 6. 9.	FRANC ARNEŽ	DUŠAN ŠMID
SREDA — 7. 9.	IGOR LOGAR	MIROSLAV ZUPAN
ČETRTEK — 8. 9.	MARJAN TRONTELJ	EDO KAVČIČ
PETEK — 9. 9.	FRANC NOVAK	JOŽE ZIDAR
SOBOTA — 10. 9.	FRANCI ZUPANČIČ	ALEŠ ROBIČ
NEDELJA — 11. 9.	BOŽO INTIHAR	MARJAN DROLČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 5. do 10. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.

POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

V soboto, 10. septembra, samo dopoldne: III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 10. septembra, samo dopoldne: v. dent. Viktor Stražišar.

RAZPIS ZA ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

Razpisujemo vpis v žerjavovodski tečaj za delavce TOZD in delovnih skupnosti železarne Jesenice. Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da so vsaj eno leto zaposleni v železarni Jesenice,
- da imajo vsaj šest razredov osnovne šole,
- da imajo odslužen vojaški rok,
- da bodo izpolnjevali psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijava) pri personalnih delavkah TOZD, katerim pravilno in čitljivo izpolnjene vrnejo do 9. septembra 1983.

Interesenti naj se prijavijo do roka, ker poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati iz TOZD, v katerih se žerjavi uporabljajo.

Po sklepu odbora za delovna razmerja DS KO-FI, z dne 29. avgusta 1983 ponovno

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge za nedoločen čas na komercialnem sektorju — oddelek špedicije

VODJA ODDDELKA ŠPEDICIJE šifra 5215 U-5 17. kategorija 1 oseba

POGOJI:

- višja ali visoka šola ekonomske-komercialne smeri,
- 2 leti delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost KO-FI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Po sklepu odbora za delovna razmerja in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela oz. naloge

PREMIKAČ šifra 9627 D-3 6. kategorija 10 oseb

POGOJI:

- šest razredov osnovne šole,
- izpit za premikača.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice, z oznako »za TOZD Transport«.

ČLANOM ZVEZE INŽENIRJEV IN TEHNIKOV

Obveščamo vse člane ZIT, da organiziramo 10. septembra ogled zagrebškega velesejma.

Odhod avtobusa z Jesenic (Čufar) bo tega dne ob 6. uri z vmesnimi postanki do Radovljice. Povratek na Jesenice do 23. ure zvečer.

Stroški izleta za člane ZIT so 200 din.

Prijave sprejema tov. Zupan, tel. št. 2561 do 5. septembra.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Elektrode

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 19. avgusta tretjo redno sejo, ki jo je vodil Ivan Lakota. Najprej so sprejeli poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje z ugotovitvijo, da so poslovno poročilo TOZD Elektrode in Železarne za prvo polletje 1983 obravnavale vse samoupravne delovne skupine TOZD in ju sprejeli brez pripomb.

Soglašali so s povečanjem osnovne postavke osebnega dohodka za 5 %, obenem pa sprejeli obvezo, da bodo z dosledno delovno in tehnološko disciplino omogočili izvajanje vseh sprejetih in načrtovanih ukrepov za doseganje čimboljših rezultatov dela in poslovanja.

Potrili so spremembo višine predčasnega izplačila akontacije s 1.5000 na 4.000 dinarjev s tem, da ostali kriteriji ostanejo nespremenjeni.

Ugotovili so, da so vse samoupravne delovne skupine TOZD obravnavale osnutek predloga razvida delovnih nalog za TOZD Elektrode in dale več pripomb, katere je komisija za razvid delovnih nalog TOZD zbrala in uskladila. Delavski svet je usklajen predlog pripomb obravnaval in naročil, naj se ponovno pregleda ocena za naloge žerjavovodij in vozniakov viličarjev, ker meni, da ni pravilna. Nadalje so zahtevali, da se razvid delovnih nalog primerja in uskladi tudi z drugimi TOZD predelave in delovnimi skupnostmi za dela, ki so primerljiva. Delavski svet je predlagal, da se razvid delovnih nalog sprejme istočasno za vso Železarno in da se po možnosti takoj preide iz kategorij na točke.

Obravnavali so predlog korektur povečanja prodajnih cen za elektrode, katerega so delavci TOZD obravnavali tudi v samoupravnih delovnih skupinah, in ga sprejeli. Delavski svet je ob razpravi ugotovil, da imata jugoslovanska proizvajalca elektrod že odobreno povečanje cen, ki so precej večje od cen elektrod naše Železarne, kar povzroča nenormalne razlike na jugoslovanskem tržišču. Zato delavski svet zahteva od strokovnih služb Železarne, da posredujejo pri republiški skupnosti za cene.

Ugotovili so, da so predlog pričetka dela v zimskem in letnem času v Železarni obravnavale vse samoupravne delovne skupine TOZD in sprejele predlagano prvo varianto, in sicer, da se z delom prične ob 6., 14. in 22. uri v zimskem in letnem času.

Delavski svet je ugotovil, da so vse samoupravne delovne skupine TOZD obravnavale in brez pripomb sprejele:

- predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi interesne skupnosti za razvoj smučarskega centra KOBLA v Bohinjski Bistrici;

DOPIŠUJTE V ŽELEZARJA

PREGLED SESTANKOV SDS

Nadaljujemo s pregledom sestankov samoupravnih delovnih skupin iz prejšnje številke. Kot običajno bomo povzeli predvsem tista vprašanja, stališča, pripombe in predloge SDS, ki se nanašajo na ožjo obratno problematiko.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, promet + vleka 1, 2, 3 in 4, tehtalci, tovor, avtomobilski prevozi, vozovna delavnica, lokomotivna delavnica, elektromotorna delavnica, vzdrževanje proge ter delavnica motornih vozil. Člani SDS tovor v zvezi s poslovanjem v prvem polletju menijo, »da bo potrebno uveljaviti toliko opevano osebno odgovornost na vseh ravneh v naši delovni organizaciji in kaznovati z isto mero tude za slabe rezultate, kakor se nagradjuje oziroma premira za boljše«. Moti jih tudi to, da je med podatki navedeno le število delavcev, zaposlenih v določenem obdobju, iz česar pa ni razvidno, koliko je med njimi delavcev iz neposredne proizvodnje in koliko je režijskih delavcev. Iz podatkov tudi ni razvidno, kolikšen del stroškov predstavljajo ti režijski delavci. Nad pozitivnimi rezultati njihove TOZD se sicer vesele, vendar pa se hkrati čutijo tudi zapostavljene pri osebnih dohodkih: »Vzemimo samo premije. Nekateri TOZD kljub slabim poslovnim rezultatom dobivajo večje premije, kakor mi. Značilen primer je zadnji mesec (julij)«. SDS avtomobilski prevozi ima pripombo glede procentualnega povečevanja osebnih dohodkov: »Procentualno povečevanje osebnega dohodka povečuje razkorak med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki, med katerimi je že sedaj prevelik razpon.«

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, samski domovi, restavracija železarne, samopostrežna restavracija in kantine. Obravnavale so zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti za avgust. Pripomb v zvezi z ožjo obratno problematiko ni bilo.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava 1, osnovna sredstva ter računovodstvo osebnega dohodka. Tudi na teh sestankih, če izvzamemo SDS nabava 1, ki je zahtevala, »da je potrebno takoj preiti na delovni čas od šeste do štirinajste ure«, pripomb v zvezi z ožjo delovno problematiko ni bilo.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelke za ekono-

formaciji vodja TOZD bodo strokovne službe Železarne pripravile enoten predlog do vseh dobaviteljev surovin Železarne.

Obravnavali so pritožbo delavca na začasno razporeditev in jo vrnili odboru za delovna razmerja, ki naj ponovno preveri, kakšne so možnosti obeh kandidatov za dela in naloge prevzemalca surovin.

Ob koncu seje so delegati nakazali naslednjo problematiko:

- čimprej je treba urediti problem nekatere dobave EO žice profila 4 mm iz TOZD Žičarna;
- dobavitelj žerjava v novi rezalnici mora izvesti vsa potrebna popravila žerjava;
- čimprej je potrebno dograditi vhodna vrata v rezalnico zaradi prepiha;
- zahtevati popravila strehe nove rezalnice.

S. M.

TOZD Jeklovlek

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V ponedeljek, 22. avgusta, je bila v TOZD Jeklovlek četrta redna seja delavskega sveta, ki jo je sklical in vodil predsednik Janez Židan.

Pri pregledu sklepov tretje redne in izredne seje so ugotovili, da so izvršeni. Vodja TOZD je v zvezi s sklepom tretje redne seje pojasnil, da je bila TOZD glede na gibanje osebnega dohodka med proizvodnimi temeljnimi organizacijami v mesecu juniju na šestem, v juliju pa na četrtem mestu.

V nadaljevanju so delegati obravnavali poročila in sklepe odbora za gospodarstvo in odbora za delovna razmerja in nanje niso imeli pripomb.

Na osnovi razlage vodja TOZD in računovodja so obravnavali polletno poslovno poročilo in pri tem ugotovili, da so prvo polletje poslovnega leta 1983 kljub občasnim težavam s pomankanjem vložka in kvalitativnimi problemi zaključili dokaj uspešno. Realizirali so plan skupne in blagovne proizvodnje. Plan skupne proizvodnje za prvo polletje je bil 11.760 ton, dosežena proizvodnja pa je bila 11.957 ton, kar je 101,7 %.

Dosegli so pomembno znižanje stroškov zaradi boljšega izplačila. Planiran izplačil je bil 93,8 % dosežen pa 95,3 %. Znižanje stroškov so ugotovili tudi pri reprodmaterialu, energij, fiksnih stroških in predelavi, ki je nižja predvsem zaradi manjše porabe in večje proizvodnje.

Zmanjšala se je odsotnost z dela, kar je pogojeno z novim premijskim sistemom za nagradjevanje izjemnih dosežkov. Tudi delovna in tehnološka disciplina sta zaradi tega boljše, povečali sta se tudi produktivnost in učinkovitost gospodarjenja.

Poslovno poročilo TOZD Jeklovlek in Železarne s pripombami odbora za gospodarstvo in samoupravnih delovnih skupin so potrdili.

Na četrti seji so obravnavali tudi informacijo o predlogu pričetka dela v zimskem in letnem času v Železarni. Od predlaganih treh variant se je

delavski svet odločil za prvo, to je za pričetek dela v letnem in zimskem času ob 6., 14. in 22. uri.

Delegati so obravnavali še interni cenik, ki ga je posredoval vodja TOZD. Cenik je bil na vodstvu pregledan, ugotovljene pa so bile določene pomanjkljivosti, ki jih bomo pisno posredovali prodajni službi. V zvezi s tem so sprejeli sklepa:

- priloženi cenik se potrdi in uporablja za oblikovanje proizvodov, ki niso zajeti v uradnem ceniku,
- daje se pobuda za spremembo 5. člena pravilnika o oblikovanju cen proizvodov in storitev, in sicer, da bi bili za oblikovanje cen pooblaščen delavski sveti TOZD oziroma delovnih skupnosti in ne več zbor delavcev.

Delavski svet je obravnaval osnutek sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljnih planih občinske zdravstvene skupnosti za obdobje 1981–1985, ki so potrebne zaradi spremenjenih možnosti gospodarskega in socialnega razvoja v republiki in občini, ki so odvisne od ustvarjenega dohodka v združenem delu ter zaradi zagotavljanja izvajanja 49. člena zakona o zdravstvenem varstvu. Delavski svet je spremembe in dopolnitve potrdil.

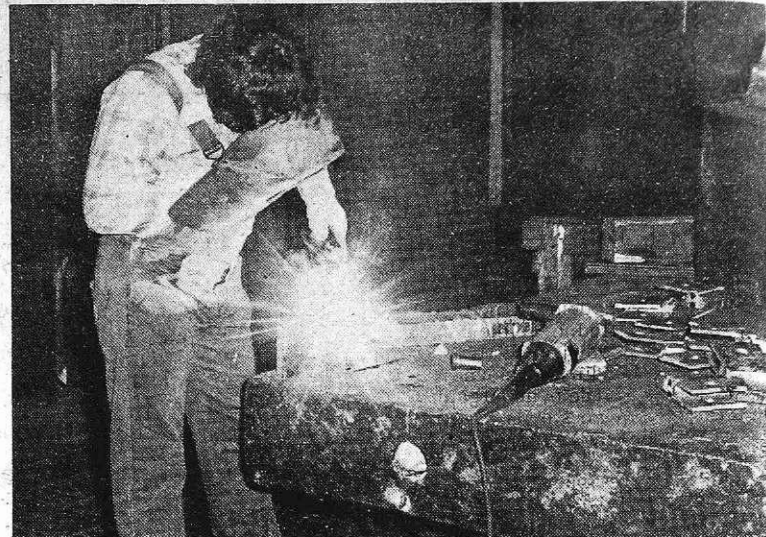
Na seji so izrekli kritično pripombo glede neopravičene odsotnosti obeh delegatov na seji delavskega sveta Železarne.

Potrili so predlog finančno-računovodskega sektorja, da se spremeni višina predčasnega izplačila akontacije s 1500 na 4000 din in da ostali pogoji ostanejo nespremenjeni.

Delavski svet je v okviru samoupravnih aktivnosti obravnaval še samoupravni sporazum o ustanovitvi interesne skupnosti za razvoj smučarskega centra Koblja v Bohinjski Bistrici in ga potrdil, razen enega delegata, ki je glasoval proti. E. T.

nomске analize in planiranje, organizacija dela, oddelke za študij dela, časa in nagradjevanje, energetsko gospodarstvo, raziskovalni oddelke, kontrola kvalitete, mehanska preizkuševalnica, mehanična delavnica OTK, glavni laboratorij, laboratorij jeklarne, tehnološki laboratorij, laboratorij vhodne kontrole surovin, kemični laboratorij HVB, oddelke investicijske dokumentacije, operativna novogradnja ter oddelke za operativno planiranje proizvodnje. SDS oddelke za študij dela in časa je v zvezi z zadnjimi podražitvami (sestaneke je bil 16. 8.) predlagala, da se vrednost bona poveča v skladu s podražitvami oziroma, da je v primeru, če se vrednost bona ne bo spremenila, potrebno cene v kantinah znižati na raven pred podražitvijo. SDS raziskovalni oddelke zastavlja obratni ambulantni železarne naslednje delegatsko vprašanje: »Kdaj in pod kakšnimi pogoji bo delavec železarne Jesenice deležen takih zobozdravstvenih uslug v obratni ambulanti, da mu bodo zagotavljale preventivno zdravljenje zob. S tretjo zobno ambulanto, za katero je zagotovila sredstva železarne Jesenice, bi morali biti izpolnjeni taki pogoji. Zakaj niso in je čakalna doba še vedno 3 leta?« SDS kontrola kvalitete predlaga povečanje vrednosti bona za malico. SDS glavni laboratorij v zvezi s polletnim poslovanjem pripominja, da osebni dohodki »še zdaleč ne dohajajo vse večje podražitve«. Zanima jih tudi, zakaj smo dosegli le 63 % plana pri izvozu. SDS oddelke investicijske dokumentacije predlaga zaradi podražitev delicatne hrane v kantinah tudi ustrezno povečanje vrednosti bona. SDS operativna izgradnja v zvezi s polletnimi rezultati meni, »naj poslovodni odbor zaradi slabega rezultata v prvem polletju vendar še ustrezno in ostro ukrepa, da ob koncu leta rezultat ne bo slabši«. Prejela je tudi odgovore na vprašanja, ki so bila postavljena od 18. januarja dalje, vendar pa z vsemi ni povsem zadovoljna. Postavljeno je bilo tudi novo vprašanje: »Če je in kdaj je predvideno povečanje vrednosti bona za topli obrok?«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS kadrovski sektor, oddelke za zdravstveno in socialno varstvo, sekretariat, CPSI ter oddelke splošne administracije — čistilke. SDS kadrovski sektor je na sestanku 17. 8. »izrazila nezadovoljstvo zaradi obravnavanja tem, o katerih je delavski svet že odločal.« Kaže, meni SDS, da samoupravne aktivnosti delavskih svetov in SDS niti na nivoju delovne skupnosti niso usklajene. Pripomba je bila izrečena tudi na račun preslabo pripravljenih gradiv za delavski svet. Tudi zaradi tega se zadeve preveč zavlačujejo, SDS meni, da bi morali zadolžiti CPSI, da skupaj z ostalimi službami opredeli, kaj so strokovne in kaj

Varilec (foto S. Kokalj)

ODBOR ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE O POLLETNIH PROIZVODNIH USPEHIH

V torek, 23. avgusta, so se člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne sestali na 4. redni seji in pregledali pripombe iz javne razprave ter sklepe delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti na polletno poslovno poročilo. Poleg tega so obravnavali še predlog ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnje v temeljni organizaciji Valjarna bluming štekel in pristop novih podpisnikov samoupravnega sporazuma o namenski proizvodnji.

Poslovne rezultate za prvo polletje so člani odbora obravnavali že na prejšnji seji, ki je bila v začetku avgusta. Pri tem so sklenili, da bodo pred sejo delavskega sveta Železarne pregledali še pripombe in sklepe iz javne razprave.

Najprej so ugotovili, da so poslovna poročila obravnavale vse temeljne organizacije in delovne skupnosti in jih sprejele. Razprava o tem je bila dokaj živahna, saj so ugotovili, da razprava o polletnih rezultatih ni potekala v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih dovolj konstruktivno. Več temeljnih organizacij in delovnih skupnosti je sprejelo standardne sklepe, kljub temu, da poslujejo v izredno težkih gospodarskih pogojih in da se posamezne sredine srečujejo z vrsto težav. Seznanjeni pa so bili tudi s tem, da temeljne organizacije, ki so poslovale z izgubo, že pripravljajo oziroma so že pripravile sanacijske programe. Člani odbora so sprejeli sklep, naj vse temeljne organizacije in delovne skupnosti pregledajo in ocenijo programe ukrepov za izboljšanje stanja ter jih ustrezno dopolnijo glede na poslovne rezultate ob prvem polletju.

Odbor za gospodarstvo je bil seznanjen tudi s predlogom ukrepov za izboljšanje stanja proizvodnje v TOZD Valjarna bluming štekel in jih v celoti podprl. Menili so, da so ti ukrepi nujni, ob zagotovljeni kontroli izvajanja pa bodo omogočili trajnejše izboljšanje stanja in proizvodnih rezultatov v tej temeljni organizaciji. Odbor za gospodarstvo je zato predlagal delavskemu svetu Železar-

ne, naj predlog ukrepov z navedbo prioritete, ki bodo omogočale izvedbo nalog, ki so si jih zadale temeljne organizacije Valjarna bluming štekel, Vzdrževanje in Remontne delavnice, sprejme s tem, da je treba izvajanje le-teh redno spremljati, ob pregledu devetmesečnega poslovanja pa je treba podati tudi oceno izvajanja.

Ob koncu seje je odbor obravnaval še predlog pristopa določenih delovnih organizacij k samoupravnemu sporazumu namenske proizvodnje in se s pristopom strinjal.

Odbor za gospodarstvo se bo sestel spet čez nekaj dni, ki bo obravnaval vse običajne točke dnevnega reda.

Z. V.

Železarski globus

ZDA

V ZDA so razvili novo vrsto nerjavne jekla brez kroma in niklja, ki bi naj nadomestilo bron pri izdelavi pogonskih vijakov za ladje, ki plujejo po morski vodi. To jeklo vsebuje kot glavna legirna elementa mangan in aluminij ter ima v štirih vrstah naslednjo kemijsko sestavo: ogljik med 0,5 in 1,0 %, silicij med 0,3 in 1,5 %, mangan med 20 in 30 %, aluminij med 5 in 21 %, fosfor največ 0,007 % in žveplo največ 0,006 %. To jeklo izdelujejo z elektro žilindrim postopkom. Raziskave so pokazale, da so njegove mehanske lastnosti in odpornost proti koroziji morske vode dobre in zato bo lahko nadomestilo dosedanj bron kot material za izdelavo ladijskih vijakov.

samoupravne odločitve. Tako bi izločili problematiko, o kateri moramo glasovati, sicer pa nanjo ne moremo vplivati, meni ta SDS. V zvezi s poslovanjem v prvem polletju pa je imela naslednje pripombe: Najprej pripominja, da je služba, ki poročila sestavlja, v njem izpustila določene pomembne zadeve s področja kadrovske dejavnosti. Nato ugotavlja, da je tudi pomankanje delavcev večkrat krivo za slabe poslovne rezultate. To pomankanje bi po njenem mnenju kazalo reševati z boljšo organizacijo dela: Z bogatitvijo delovnih nalog in združevanjem del, dokvalifikacijo in boljšim nagradjevanjem, ki naj bi vplivalo na večjo produktivnost dela. Ta naloga pomeni za TOZD in delovno skupnost timsko delo. Ugotovila je tudi, da so delovni in življenjski pogoji naših delavcev slabi, zato bi po njenem mnenju morali dati več poudarka drobnim inovacijam za izboljšanje delovnih pogojev. Nadalje predlaga, da bi vsa razpoložljiva investicijska in amortizacijska sredstva vložili v posodobitev delovnih naprav in ne v modernizacijo pisarniških prostorov. Meni tudi, da bi morali zaposlovati samo toliko delavcev, kolikor jim lahko zagotovimo normalne življenjske pogoje, saj so ti največkrat vzrok velike bolezenske odsotnosti. SDS sekretariat se v zvezi s polletnim poslovanjem vprašuje, zakaj so tako velika odstopanja od planiranega materiala za vzdrževanje. SDS CPSI v zvezi s poslovnim poročilom pripominja, da iz poročila o dejavnosti pravnega oddelka ni razvidno, koliko so stroški obravnave na sodiščih, ugotavlja pa tudi, da je o poročilu težko dati kakršnokoli mnenje, ker se sredstva za skupnost še vedno oblikujejo proračunsko. Ugotovila je tudi, da polletno poslovno poročilo delovne organizacije sicer navaja vse tiste podatke, ki jih zahteva zakon o združenem delu, da pa je vendar vse preveč poudarjen le obseg dohodka, delitev tega, premalo pa vsebuje kazalce produktivnosti dela, ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja, varčevanja s surovinami, materialom in energijo. Nadalje meni, da bi morala biti na začetku poslovnega poročila tudi ocena poslovnega odbora železarne v zvezi z doseženimi poslovnimi rezultati. Iz poročila tudi niso razvidna merila za razporejanje čistega dohodka in formiranje skladov. Poslovodni odbor bi moral predlagati izravnavanje (povišanje) osebnih dohodkov hkrati z oceno poslovanja ob periodičnih obračunih in zaključnih računih, ne pa v vmesnih obdobjih. Pod razno je SDS predlagala delavskemu svetu delovne skupnosti KSI, da zaradi pomena varstva kulturne dediščine nujno imenuje muzejski svet tehničnega muzeja Železarne Jesenice.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

MLADINSKA DELOVNA BRIGADA »JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA« NA ZVEZNI DELOVNI AKCIJI PIROT '83

Brigada je kot celota zaživela šele v Pirotu, na delovišču letošnje zvezne mladinske delovne akcije. Letos smo imeli izredno velike težave s številom brigadirjev, ki so potrebni za zvezno mladinsko delovno akcijo. Tudi letos so delovne organizacije dale zadovoljivo število brigadirjev, glede na trenutno gospodarsko situacijo. Odziv dijakov in študentov pa iz leta v leto pada. Zato bi bilo dobro premisliti o ukinitvi ene brigade. Bolje je imeti eno dobro brigado kakor pa dve slabi.

Z Jesenic je odšlo 34 brigadirjev, v Pirotu pa se nam je pridružilo še 12 brigadirjev iz Beograda in dva brigadirja iz Splita. Tako smo izpolnili brigado. Prav zato smo potrebovali nekaj časa (prvi teden na MDA), da smo se med seboj spoznali in začeli živeti, delati in ustvarjati, kot bi morali pravzaprav takoj na začetku akcije.

Poleg tega so se na mladinski delovni akciji pojavljale določene pomanjkljivosti v vodstvu brigade in v sami brigadi, katere so izhajale predvsem iz nezadostnih priprav brigade pred odhodom na mladinsko delovno akcijo. Način in vodenje priprav že leta ni dober, toda na tem področju do sedaj nismo nič ukrepali ali kaj konkretnega naredili. Prisotna je praksa, da med priprave spadajo samo tehnične aktivnosti, naba-va potrebne opreme in podobno, čeprav bi naša usmeritev morala biti taka, da nam mladinske delovne brigade v fazi priprav resnično zažive ter začno delati in samoupravljati že na Jesenicah.

PRIPRAVLJENOST MDA (NASELJE, DELOVIŠČE)

S prostori, v katerih smo živeli in delali en mesec, se ne moremo pohvaliti. Brigadirji so bili nastanjeni v osnovni šoli 29. november, v kateri je prostora za 300 brigadirjev, v naši izmeni pa je bilo kar 400 brigadirjev in to pove dovolj.

»SPOZNAVAJMO SVET IN DOMOVINO«

Leto je naokrog, počitnice so se iztekle, prav tako hitro pa se bliža čas, ko bo radio Ljubljana začel s javnimi oddajami z neposrednim prenosom pod naslovom »SPOZNAVAJMO SVET IN DOMOVINO«. Najbrž oddaje, ki vstopa v svoje šestindvajseto leto starosti, ni treba posebej predstavljati, spomnimo naj le na njene osnove:

Oddaja je tekmovalna, torej radijski kviz, je pa tudi priložnost za predstavitev dejavnosti mladih in vseh drugih, ki jim je kolektivna aktivnost pri srcu. V vsaki oddaji se predstavijo tudi ljudje iz krajev, v katerih oddaja so, Radio Ljubljana vsakokrat poskrbi za zabavo z glasbo in v obliki humoresk. Oddaje pa so zanimive predvsem zaradi nape-tega tekmovalja, kjer mladi tekmovalci pokažejo, kaj znajo. Skratka, oddaje so uro in pol dolge prireditve in jih lahko uvrstimo med mladinske akcije, saj so prav mladinci nosilci posameznih oddaj.

Občinska konferenca ZSMS vabi osnovne organizacije ZSMS, da razmislijo, če bi lahko tekmovali v oddajah. Prva oddaja bo na sporedu 1. oktobra 1983. Prijave zbirajo na OK ZSMS Jesenice, Titova 86 (tel. 81-596) do 7. septembra.

Neustrezen razpored brigad in pomanjkanje tople vode sta pomanjkljivosti, ki bi se z malo odgovornosti lahko odpravili. Tudi brigadirji se nismo dobro organizirali pri urejanju in vzdrževanju prostorov.

DELOVIŠČE (TRASA)

Delali smo na sedmih različnih deloviščih. Komaj smo se navadili na eno delo, že je prišlo do zamenjave delovišča, kar je zahtevalo drugačo organiziranost. Motilo nas je tudi »forsiranje« nekaterih brigad na delovišču, to pa se je odražalo na delovnih rezultatih in volji do dela ostalih brigad. Delovišča so bila zelo težka in zahtevna za slehernega brigadirja, akcija pa sodi po težavnosti med 3. in 4. akcijo v Jugoslaviji. Vsa dela, ki smo jih opravljali, so bila izvedena na III. in IV. kategoriji zemlje, nekatere tudi na V. Poleg težkega terena so bile še dodatne ovire: velika oddaljenost delovišč od brigadirskega naselja (eno uro vožnje z avtobusom, nato pa še uro ali več peš), kar je tudi močno vplivalo na doseganje rezultatov. Izredno visoke dnevne temperature in hitre spremembe vremena so prav tako vplivale na delovni elan brigade. Služba delovišča je svoje delo v celoti dobro opravila. Bili smo udarni v prvi dekadi s poprečjem norme 120,75 %, pa tudi v drugi, s poprečjem 130,14 %, kar je skupno poprečje 125,58 %. Trinajstkrat smo bili na pogozdovanju, ostale dni pa na drugih deloviščih.

ODNOSI NA MLADINSKI DELOVNI AKCIJI (SAMOUPRAVNA POVEZANOST IN SODELOVANJE Z OSTALIMI MDB)

V letošnjem letu so bile spremembe v organizaciji vodstva brigad in smo se tudi mi organizirali po novih pravilih. Naši delegati in samoupravni organi so dosti pripomogli k boljšemu delu skupščine in njenih organov na nivoju akcije. Na akciji se je služba akcije večkrat postavljala v nadrejeni položaj, da smo brigadirji dobili vtis, da smo prišli na akcijo zaradi njih in ne obratno. To je vplivalo tudi na življenje na akciji, na odnose med brigadirji in med brigadami. To pa je oviralo nadaljnji razvoj samoupravljanja na akciji in krhalo demokratične odnose.

Z ostalimi brigadami smo vzpostavili dobre odnose in medsebojno sodelovanje.

INTERESNE DEJAVNOSTI

Program interesnih dejavnosti ne smemo pojmovati kot celoto, temveč kot del celote, ki je našla svoje mesto in vlogo v vsaki celici družbenopolitičnega življenja in delovanja brigadirjev skozi njihovo aktivnost v brigadi, na delovišču, v naselju skozi samostojno in kreativno ustvarjanje prostega časa.

»NEKATERA VPRAŠANJA DEMOKRATIZACIJE ODNOSOV V ZSMJ«

Slabo leto po XI. kongresu ZSMS in ZSMJ poteka javna razprava »Nekatera vprašanja demokratizacije odnosov v ZSMJ«. Razpravlja se o bistvu kolektivnega dela in doseženih rezultatih, o reševanju družbenoekonomskega in političnega položaja mladega človeka kot osnovnega pogoja razvoja in krepitev mladinske organizacije in o kadrovski politiki v zvezi socialistične mladine. Razprava naj bi dala odgovore na nekatera bistvena vprašanja delovnjaja zveze socialistične mladine.

Informiranje: glavni cilj je bil uveljavljanje vrednot mladinske delovne akcije in mladinskega prostovoljnega dela s kreativnimi možnostmi brigadirjev in mladinske delovne brigade kot celote. V času, ko smo bili na delovni akciji, smo posneli eno radijsko oddajo, izdali štiri informativne stenčase, 14 informativnih letakov, dva biltena in dva foto stenčasa.

Kultura: na tem področju smo poizkušali prikazati način življenja ter navade ljudi iz krajev, od kjer smo prišli. Izvedli smo en brigadirski večer, sodelovali v večeru poezije, v tekmovalni »prvi glas naselja«, izdali pa smo tudi dva stenčasa in dva skupna biltena.

Idejnopolično delo: to je skoraj najpomembnejše področje dela v mladinski delovni brigadi, na katerem pa nismo naredili vse, kar bi lahko. Sodelovali smo na brigadnih predavanjih, tribunah MDA (razgovori z borci) in se udeležili politične šole na nivoju akcije (6 brigadirjev jo je uspešno opravilo). Za sprejem v zvezo komunistov smo predlagali pet brigadirjev.

SLO in družbena samozaščita: pre-venstvena naloga je bila zaščita naselja ter pravilno opravljanje dolžnosti požarnih v času dežurstva brigade. Dve predavanji na to temo smo imeli že na Jesenicah, eno pa na akciji. Na nivoju naselja je bil tehnični zbor v kasarni »IV. Črnogorske udarne brigade«, kjer so nam vojaki in starešine pokazali najsodobnejše orožje in opremo v JLA. Izvedena je bila tudi »uzbuna« na nivoju akcije, katero smo uspešno opravili.

Šport: na tem področju smo veliko delali in se udeležili vseh tekmovalanj na nivoju akcije (nogomet, rokomet, košarka, odbojka). Sodelovali smo na »igrah brez meja«, deset brigadirjev pa se je udeležilo razgovora s trenerjem KK Bosna. Sem sodi tudi jutranja telovadba, ki je bila zelo pomembna za dobro delo na delovišču.

Sodelovanje z gostiteljem KS Petrovac: sodelovali smo v okviru danih in objektivnih možnosti, ki nam jih je situacija ponujala. Enkrat smo bili njihovi gosti. Obiskali smo spomenik padlim borcem v Padežu, kjer so nas seznanili z borbo njihovega kraja v času NOB. Imeli smo športno srečanje in piknik. Zadnji dan nam je prišlo na delovišče pomagat 18 mladink in mladincev. Popoldan pa so bili naši gostje v naselju, kjer smo izvedli športna srečanja, prisotni pa so bili tudi na zboru brigadirjev naše MDB.

Za svoje delo je mladinska delovna brigada Jeseniško-bohinjski odred prejela trak akcije (8. september 1984), priznanje za družbene aktivnosti, udarništvo I. in II. udarnega dneva, udarništvo I. in II. deka-de. Posamezna priznanja pa so: 14 udarniških značk, 14 pohval, tri zlate in pet srebrnih značk »pokreta Gorana«.

Seveda pa so bila skovana tudi nova prijateljstva in poznanstva.

Komandant MDB JBO:
Asmir Grudić

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

DELO VIZUALNO OPAZOVALNIH POSTAJ OB JEDRSKEM NAPADU

Preciznost in hitrost zbiranja podatkov (parametrov) jedrske-kemičnega napada je odvisno od uigranosti opazovalcev ter njihove strokovnosti, stopnje presenečenja, vremenskih pogojev (megla, dež, sonce) in vidljivosti (podnevi, ponoči).

Ker ob napadu opazovalna postaja še ni ogrožena (je lokalizirana izven naselij — ponavadi na višjih vrhovih) se odvija njeno delo v dveh fazah.

V prvi fazi opazovalca (dežurna izmena) merita in spremljata pojave, ki nastanejo po prvi in drugi minuti jedrske eksplozije. V drugi fazi — po preteku dveh minut vstopijo v opazovanje še ostali člani opazovalne postaje.

V trenutku jedrske eksplozije ob pojavu svetlobnega bliska, dežurni opazovalec vključi uro-štoperico in javi — »nuklearni napad«. Ob tem alarmira ostale člane opazovalne postaje, ki nato takoj zbirajo naslednje podatke:

- čas eksplozije,
- oblika in premer ognjene krogle,
- čas bliska ognjene krogle,
- čas prispetja zvoka eksplozije do vizuelno-opazovalne postaje,
- kot vrha radioaktivnega oblaka v času merjenja od 20—100 sekund,
- oblika dimnega stebra in barva radioaktivnega oblaka.

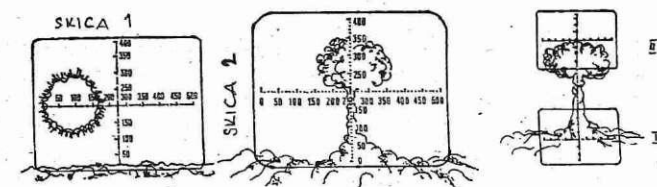
Preden si ogledamo ta pravila natančneje je treba poudariti, da je za tovrstna dela potrebno ogromno vaje, osebne prizadevnosti opazovalcev ter nenehno urjenje in vztrajnost. Zahteva pa je tudi, da imajo opazovalci odlične psihofizične lastnosti, kajti vsako najmanjše odstopanje pri meritvah daje nepravilne rezultate.

DOLOČEVANJE OBLIKE IN PREMERA OGNJENE KROGLE

Merjenje premera ognjene krogle je zvezano z vrsto težav, od katerih navajamo najznačilnejše:

- ognjeno kroglo spremljamo od vsega začetka tj. od nastajanja, ko še trajajo začetni efekti delovanja eksplozije,
- čas zadrževanja ognjene krogle (ta čas je izjemno kratek!) in so potrebne hitre in točne meritve.

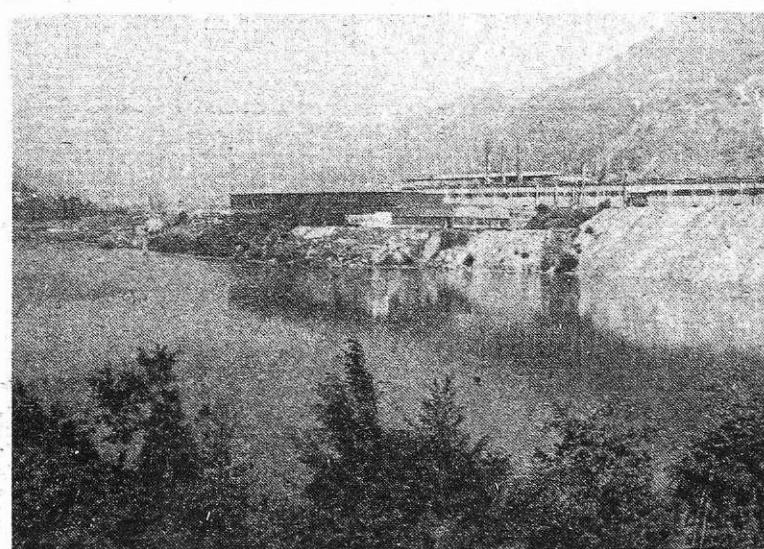
Meritve premera ognjene krogle izvajamo s pomočjo kompleta za vizuelno merjenje nuklearnih in kemijskih pojavov (KMNH — v nadaljevanju kompleta) ob obvezni uporabi zaščitnih očal, ki zaščitijo oči pred škodljivim bliskom. Meritev speljemo tako, da celotno ognjeno kroglo zajamemo v kotomerno mrežo (glej skico 1).

MERITVE TRAJANJA BLISKA OGNJENE KROGLE

Trajanje bliska ognjene krogle je odvisno od moči eksplozije bombe. Točnost ocene moči eksplozije je odvisna od preciznosti merjenja trajanja bliska. Meritve se izvajajo v natančnosti stotinke sekunde. Pri teh merjenjih je nujna uporaba zaščitnih očal.

Nadaljevanje

Pogled na Jeklovlek in valjarno na Beli (foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON

PROIZVODNJA CINKA IZ PRAHU ŽELEZARSKIH POSTOPKOV

V Železaru je že bil objavljen sestavek, ki je obravnaval Plasmamelt postopek za izdelavo grodlja, ki ga je razvilo švedsko podjetje SKF. Kasneje so ta postopek nekoliko spremenili in prilagodili tako, da je postal primeren za predelavo prahu, ki nastane pri železarskih postopkih in vsebuje poleg drugih sestavin tudi cink. Imenovali so ga Plasmadust postopek.

Prvo takšno napravo gradijo na Švedskem in bo pričela obratovati spomladi leta 1984. Najprej bodo pričeli predelovati cinkov klinker, za katerega računajo, da ga bodo imeli letno na razpolago v količini od 5.000 do 10.000 ton. Predvidevajo, da bodo dobili iz tega prahu od 60 do 70 % vsega cinka, ki ga vsebuje.

Kot reducent je pri tem postopku mogoče uporabljati premog v prahu in kosih, droben koks ali oglje. Koks je lahko slabše kakovosti kot tisti, ki ga uporabljajo na plavžih, možno pa je uporabljati tudi formkoks. Poraba na tono prahu s cinkom

kom in skupno s proizvodnjo grodlja se giblje okoli 150 kg finega premoga, 50 kg koksa in 1500 kWh električne energije. Pri tem je mogoče letno porabiti za 65 GWh toplotne energije, kar ustreza 6.500 m³ nafte za ogrevanje ali podobne namene.

Postopek Plasmadust poteka tako, da je treba prah in reducente najprej pripraviti in vskladiščiti v bunkerje. Nato jih ustrezno dozirajo in po cevi transportirajo s stisnjenim zrakom v jaškasto peč, ki je osnovni proizvodni agregat, medtem ko potrebno energijo za taljenje pridobivajo iz generatorja za plazmo. Jaškasta peč je napolnjena s koksom in na ta način tvori reakcijski prostor, odporen za temperaturo, vendar je propusten za pline in talino. Mešanico premoga v prahu in prahu s cinkom vpihujejo v spodnji del peči, ki se tam takoj reducira in nastanejo taljene ter vparjene kovine. Raztaljeni grodelj in žilindra tečeta na dno peči in jih potem od časa do časa spustijo skozi prehodno odprtino v livno ponev. Vparjeni cink in delno tudi svinec prehajata skupaj z ostalimi plini proti vrhu peči in nato do kondenzatorja, kjer se potem zbirajo kot tekoče kovine. Iz dimnih plinov očistijo prah in očišeni plin delno ponovno vrnejo v proces. Ostali del dimnih plinov je mogoče ponovno uporabljati za sušenje vsipnih materialov ali ogrevanje.

V poskusni Plasmamelt napravi, ki je opremljena z 1,5 MW plazma generatorjem, so predelovali oksidni prah z dobrim rezultatom. V napravi za filtriranje je imel prah naslednjo kemično sestavo: 50 % železovega oksida, 25 % cinkovega oksida, 2 % svinčevega oksida in 23 % ostalih sestavin. Pri tem so tako cink kakor tudi železo ponovno pridobili. Izplen kovin je bil pri železu 99 %, prek 97 % za cink in prav tako prek 97 % za svinec.

V drugi poskusni seriji je bil predelan prah, ki je nastal pri izdelavi nerjavnega jekla z naslednjo sestavo: 13 % kromovega oksida, 5 % nikljevega oksida, 1 % molibdenovega oksida, 43 % železovega oksida in 38 % ostalih sestavin. Ponovno pridobljena kovina je imela naslednjo sestavo ob navedenem izpletnu:

Kovina	Sestava %	Izplen %
Krom	15	85
Nikelj	8	99
Molibden	2	99
Železo	68	98
Ostale sestavine	7	—

TREZNO, KRITIČNO IN SAMOKRITIČNO PRISTOPITI K REŠEVANJU PROBLEMOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vsota šestmesečne neplačane realizacije je dosegla 244 milijard dinarjev. Nadaljuje se z delitvijo neustvarjenega dohodka: v šestih mesecih je bilo potrošeno 95,8 milijard dinarjev več, kot bi smeli. Rastejo tudi obveznosti na osnovi negativnih tečajnih razlik (90 milijard v šestih mesecih).

Tako, kot smo začarani krog nelikvidnosti reševali nekoč, z multilateralno kompenzacijo, ugotavlja komentator Borbe, ne gre več. Reprogramiranje je treba izvesti v duhu stabilizacijske politike. »To pomeni, da se bo pomagalo tistim, ki bodo lahko zadovoljili zahteve, kot so rast izvoza in povečanje proizvodnje, zadrževanja skoka cen, rentabilnost proizvodnje in povečevanje produktivnosti dela, torej usposabljanje gospodarskih organizacij, da bodo zadovoljile zahtevam poslovanja po principu kvalitetnih elementov gospodarjenja. Z drugimi besedami, preiti se mora na korenito selekcijo organizacij po kvaliteti, kar pomeni, da bo treba nekatere v določenih okoliščinah tudi zapreti. Kdor je sposoben, bo šel naprej, drugi pa ne bodo preživeli reprogramiranja.«

Napovedi za jesen torej niso nič kaj rožnate. To, kar se je še nedavno zdelo neverjetno, se dogaja. Ne gre več le za premeščanje delavcev iz skupnih služb v proizvodnjo, kot na primer v Gorenju. Resnica je ponekod še bolj kruta. Takole poroča Borba: »280 delavcev iz Kraljeva je ostalo takorekoč na cesti, ker se — zaradi nerentabilnosti — zapira njihova tovarna Mediaplan. Pravzaprav bodo imeli delavci delo še ta mesec — čistijo in konzervirajo stroje, od katerih nimajo neke posebne koristi.« Ali pa: »Od 1. oktobra za vse zaposlene (skorajda osemsto delavcev) v tovarni glinice v Obrovcu preneha delovno razmerje.«

Konec je torej brezskrbnemu, lagodnemu življenju, val gospodarske recesije je pljusnil tudi k nam, kot poziv, da se je treba dokazovati z discipliniranim delom in racionalnim gospodarjenjem. In ne več le kot poziv: »Finančna bilanca gospodarstva opominja in zahteva ostrejšo in bolj bolečo rezo in to ne le v osebnem standardu zaposlenih«, ugotavlja Borba. Murnčki, ki so doslej veselo godli in peli, se zama ozirajo na pridne mravljičice, ki so se pripravile na zimo.

Kot kaže, prihaja do bolečega zloma neke stare prakse, ki je svojo neuspešnost vse predelalo prikrivala za umetno fasado tuje akumulacije (dolgov) in o kateri nismo smeli do nedavnega nič slišati in nič govoriti. Toda, kot kažejo raziskave, ne gre za neuspešnost samoupravljanja. Gre predvsem za neuspešnost odločanja v ozkih krogih raznih personalnih uni, na eni strani, in za zastrašenosť ter oportunizem tistih, ki naj bi odločali, na drugi strani.

Mar ni zgovern podatek, ki ga navaja Manca Košir iz Radulovičeve raziskave, v kateri je bilo anketiranih 20.000 ljudi iz različnih družbenih plasti in poklicev in od katerih jih je kar 60 odstotkov menilo, »da so posamezniki in nekatere skupine povsem oproščeni vsake odgovornosti in da se iz strahu pred nevarnostmi in sitnostmi samoupravljalci ne smejo javno dvigniti proti samovolji in privilegijem teh tovarišev.« (Nova revija, 11/11-1983, stran 1196).

Zanimivi pa so tudi primerjalni podatki iz raziskave profesorja političnih ved iz Zagreba dr. Ivana Šiberja iz leta 1976 in iz njegove najnovejše raziskave, objavljeni v reviji Danas 16. avgusta letos. Nanašajo se na člane zveze komunistov.

»Že leta 1976 je Šiber prišel do rezultata, da vsaki peti član ZK meni, da so njegovi tovariši v osnovni organizaciji pripravljeno povedati svoje stališče«, piše Danas. »Šest let kasneje se je situacija zelo poslabšala: sedaj samo vsaki deseti član ZK meni, da so njegovi tovariši odkriti in pripravljeni reči to, kar mislijo.«

In kakaj člani ZK ne izražajo svojih stališč?

»Celo 32,2 odstotka jih v omenjeni raziskavi pravi, da svojih stališč ne izražajo zato, ker premalo poznajo probleme. Skoraj isti odstotek članov je tako odgovoril pred šestimi leti. Na drugem mestu med »opravičili« je trditev, da svojih stališč ne izražajo zato, ker se boje posledic. Tako pravi 25,7 odstotkov anketirancev, medtem ko se jih 16 odstotkov ne želi zameriti vodstvenim strukturam. Člani ZK se, na žalost, ukvarja-

jo samo z lastnimi interesi, odgovarja 14,2 odstotka anketirancev, medtem ko jih je šest let prej tako mislilo 9,4 odstotka. Kot smo že zapisali, je lani samo 10,9 odstotkov anketirancev reklo, da so pripravljeni izreči svoja stališča, leta 1976 pa je bilo takšnih 21,4 odstotke.«

Zaskrbljujoče so tudi ugotovitve statutarne komisije ZK Hrvatske.

»Ko so analizirali delo zveze komunistov v osnovnih in občinskih organizacijah, so člani statutarne komisije ZK Hrvatske opazili, da se v posameznih osnovnih organizacijah in organih ne uporablja nobenih idejnopoličnih ukrepov proti komunistom, ki delajo napake. Pojavi oportunitizma, nezamerjanja, tudi prikrivanja grehov, slabosti in negativnih pojavov v nekaterih osnovnih organizacijah in organih ZK, so očitni. Ko gre za kaznovanje dejanj, gospodarski prekršek s težkimi materialnimi posledicami, ali za druga protizakonita dejanja, s katerimi se grobo ruši ugled zveze komunistov, ni energičnega reagiranja, če gre za člane ZK. Zaradi oportunitizma ni zadosti pobud za uveljavljanje politične odgovornosti članov ZK in nosilcev najodgovornejših družbenih funkcij, od TOZD, SIS, bank, organov družbenopolitičnih skupnosti, od občine do federacije, za razne zgrešene odločitve, kršenje zakona in norm socialistične morale.« V nasprotju s tem se je na primer Lenin v pismih pravosodnemu ministrstvu zavzemal, da se »partije kaznuje trikrat strožje kot nepartije.«

V takšnih pogojih, ko se celo precejšen del članstva ZK boji vplivnih posameznikov, povezanih v razne personalne unije, pa se seveda le s težavo uveljavlja ustavna vloga delavca-samoupravljalca kot gospodarja nad vrednostjo, ki jo ustvarja. Tega, da o vrsti bistvenih vprašanj odločajo ozke skupine in skupinice mimo delavcev, se zavedajo tudi naši odgovorni politični delavci. Roman Albreht je nedavno dejal: »Gospodarska in družbena praksa, s katero se srečujemo, ima svoje korenine med drugim tudi v forumskem delu družbenopolitičnih organov in organizacij in v delovanju posameznih neformalnih grup, ki jih sestavljajo kadri na vodilnih gospodarskih, državnih in političnih položajih, ki sebi jemljejo pravico, da sprejemajo pomembne gospodarske odločitve...« (Borba, 8. avgusta 1983). Ali pa dr. Milan Mali, član predsedstva PK SZDL Vojvodine: »Nam se ne samo iniciative, temveč tudi rešitve še vedno in ne tako redko rojevajo za hrbtom demokratskih struktur, vključno z organi družbenopolitičnih organizacij in delegatskih skupščin. To se najpogosteje dogaja z dogovorom odgovornih posameznikov v občini in poslovnih strukturah v gospodarstvu in v bankah. V takšnih primerih se pristojni organi samo formalno opredeljujejo okrog odločitev in politike.« (Borba 20.—21. avgust 1983).

Očitno je torej, da so si marsikje posamezne skupine in skupinice prilastile tolikšno moč, vpliv in oblast, da so povsem oslabil vlogo ZK kot »organizirane vodilne in idejne politične sile delavskega razreda in vseh delovnih ljudi«, vlogo »glavnega pobudnika in nosilca politične dejavnosti za varstvo in za nadaljni razvoj socialistične revolucije in socialističnih samoupravnih odnosov, posebnosti pa za krepitev socialistične družbene in demokratske zavesti« (Ustava SRS, Temeljna načela) in jo izrinile, skupaj z njenim programom, na stranski tir.

Odtod tudi značilni pozivi k notranji diferenciaciji v ZK, k »radikalnim spremembam v metodah dela ZK in v političnem življenju sploh« (Boško Krunic, 9. seja CK ZKJ).

Naj z Albrehtovimi besedami orisemo alternativo, ki se v tem pogledu odpira pred političnimi delavci: »Sam proces uresničevanja dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije bo postavil vsakega komunisto in aktivista socialističnega samoupravljanja v vlogo, da se opredeljuje, se pravi, da se čvrsto postavi na stran delavca in da se ustvarjalno vključi v uresničevanje njegovega družbenega položaja v združenem delu in v družbi, z vsemi pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, ki izhajajo iz njegovega samoupravnega položaja, ki temelji na njegovi pravici do dela z družbenimi sredstvi, ali da se najde na drugi strani, to je na pozicijah nadaljnega zadrževanja in obrambe takšnega ali drugačnega lastniškega monopola in upravljalске

uzurpacije, oziroma na pozicijah ekonomske in družbene stihije.« (Borba, isto tam).

Kot vidimo, smo se torej znašli v globoki družbeni krizi, v kateri prihaja do resnih ekonomskih zaostrovanj in v kateri so nujne tudi politične zaostritve vprašanj. Že majhen povod, na primer, premestitev nekaj delavcev v tovarni glinice in aluminija Kidričevo na slabša delovna mesta, lahko razkrije vso težo problema, razne skrivalinice »za delavskimi in družbenimi interesi«. (»Vsi akterji medtozdrovskih sporov so udrihali eden po drugem s polnimi usti delavskih in družbenih interesov«, poroča o tem primeru Delo, z dne 29. avgusta).

Ukrep družbenega varstva v tem in v podobnih primerih je seveda lahko le začasna, zasilna rešitev problema. Zaostrovanj ni mogoče reševati s prisilnimi upravami in komandiranjem, temveč le s strpnim sprotnim dialogom, v katerem sogovorniki znajo prisluhniti drug drugemu. Za ZK v takih primerih ne more biti dileme, saj je kot »organizirana vodilna sila delavskega razreda in vseh delovnih ljudi« po ustavi »odgovorna za varstvo in za nadaljni razvoj socialistične revolucije in socialističnih samoupravnih družbenih odnosov.«

Zaostrovanj pa bo v sedanjih razmerah vse več. Privilegirani posamezniki in centri moči bodo v takšnih situacijah, to lahko pričakujemo, uporabljali svoje znane, že preizkušene metode, od blokade informacij (kot bi rekel zagrebški sociolog Josip Županov, ki govori o informacijski blokadi: »Za vsako skupino je najbolj pomemben njen obstoj, blokada informacij pa je pogoj za ohranjanje birokracije, za njen monopol nad oblastjo in ideologijo. Kajti imeti informacije — pomeni vladati«; Delo, SP 13. 8. 1983) do uporabe najrazličnejših pritiskov preko personalnih uni in drugih metod zastraševanja, kot so pokazale omenjene raziskave in kar potrjujejo tudi številni primeri in praksi.

Vse takšne blokade, pritiske in zastraševanja bi kazalo registrirati poleg običajnih naštevanih raznih prekrškov, kaznivih dejanj in verbalnih deliktov (saj so verjetno prav te metode njihov vzrok), tudi v ocenah varnostno-politične situacije, saj pomenijo neposredno ogrožanje vloge delavca kot samoupravljalca in samoupravljanja sploh, torej napad na temelje samoupravne ureditve. Tudi po zakonu o notranjih zadevah so »pooblaščenice uradne osebe dolžne varovati ustavno ureditev« (47. člen).

Kljub spoznanju, kakšno nevarnost predstavljajo razni vplivni posamezniki in personalne unije, se to žal še mnogokje dogaja. Take primere za to lahko najdemo tudi v naši občini.

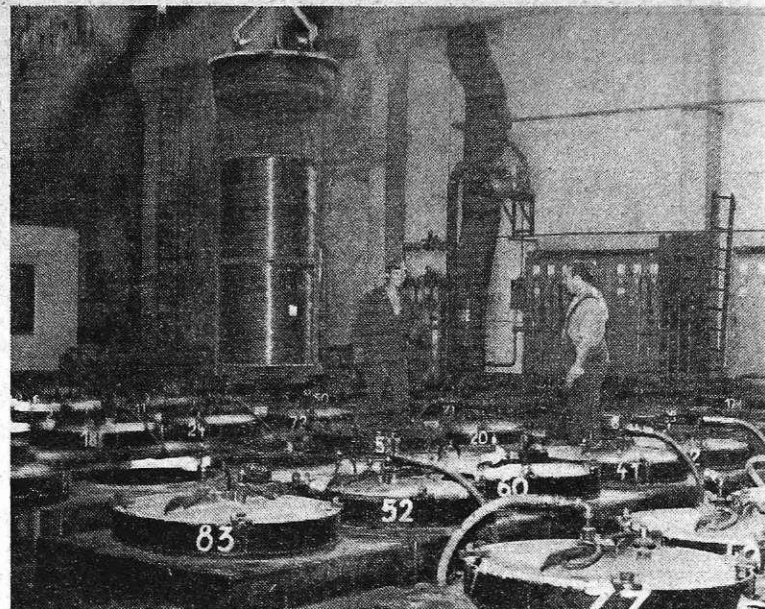
Znani so nam številni primeri poskusov birokracije, da bi z blokado informacij ohranjala svoje oblastniške pozicije, svoja nesamoupravna ravnanja in obnašanja, saj so na primer, tako v občini, posameznih krajevnih skupnostih ali organizacijah, pa tudi v naši Železarni z blokado informacij in z raznimi pritiski poskušali onemogočiti posameznike, da bi o tem kritično pisali. Ravno ti ljudje so kot »pooblaščenice uradne osebe dolžne varovati ustavno ureditev«, v praksi pa delajo ravno obratno, vendar pa imajo »zaščito« v personalni uniji.

Za razumno razreševanje konfliktov v sedanjih zaostrenih razmerah in dilemah (ki jih nekateri primerjajo verjetno ne brez vzroka z usodnim letom 1948) je bolj kot kdajkoli prej potreben trezen, kritičen in samokritičen pristop, bolj kot kdajkoli je škodljiva sicer ponekod preizkušena metoda etiketiranja, podkivanja in zastraševanja. »Primer Kidričevo«, kjer je bilo »z obrazložitvijo, v kateri piše, da so delomržeži in podobno« (Delo, 24. 8.), suspendiranih 26 delavcev, to jasno kaže.

Potreben je dialog in prepričevanje. Bitke za stabilizacijo ne bo mogoče dobiti z ustrahovanjem, s komandiranjem, z operativnimi štabi ali komisijami, le z golo operativno ureditvijo ciljev in spremljanjem uresničevanja, kot si mogoče eni predstavljajo. Operativne cilje bomo tembolj dosledno in uspešno izvajali le pod pogojem, da bomo dojeli vso globino sedanjih situacije in dolgoročne (v razrednem smislu) cilje.

Potrebna je torej mobilizacija množice. To pa družbenopolitične organizacije lahko dosežejo le neposredno med delavci in občani, na zborih, tako kot smo sprejemali zakon o združenem delu. Čas je, da se za to odločijo tudi naše občinske družbenopolitične organizacije.

Božidar Lakota

Zvonaste peči v Žičarni (foto I. Kučina)

MED SODELAVCI V LIVNI JAMI

»Če se nočeš učiti, pa pojdi v martinarno delat!« mi je oče zabičal vsakič, ko se je vrnil z govornih ur v osnovni in srednji šoli. Saj mi ni šlo vedno tako slabo v šoli, a s tem mi je najbrž, na osnovi svojih dolgotrajnih izkušenj, hotel povedati, da delovni pogoji v martinarni niso ravno rožnati in se večina zaposlenih izogiba tega dela.

V nekaj vrsticah bova le na kratko zabeležila najine vtise o delu v proizvodnji ter o nekaterih pomankljivostih, ki se še vedno pojavljajo. Oba sva še pripravnik in sva že lani pričakovala »klic proizvodnje« pred odhodom v JLA, letos pa naju je to tudi »doletelo«. Proizvodnega dela sva oba že vajena še iz srednješolskih let, ko sva hodila na počitniško delo v Železarno, le to nama ni jasno, zakaj se tako hitro spreminjajo posamezne odločitve. V ponedeljek sva izvedela, da bova šla zagotovo za štirinajst dni delat v proizvodnjo; v torek (istega tedna) so nama rekli, da bova teden dni prej izvedela, kdaj začneva z delom in da greva najbrž v TOZD Valjarna bluming stekel; v sredo (še vedno istega tedna) zjutraj, da greva naslednji dan v proizvodnjo in naj se zjutraj javiva na kadrovskem sektorju, istega dne ob pol treh pa so vodji CPSI sporočili, da greva v TOZD Jeklarna. Naslednji dan zjutraj nama je kadrovnik obljubil, da bova še naslednji dan podpisala pogodbo (ali nekaj podobnega) o začasnem premeštvu in nama naštel še nekaj »ugodnosti«, ki pa so bile vse finančne narave. O pogodbi sva spreševala še naslednje dni, a je šel ta kadrovnik na letni dopust, delovodja v livni jami pa ni nič vedel o tem. Dovolj o tej hitrosti v spreminjanju odločitev ter o do danes (30. avgust 1983) se nepodpisani pogodbi.

Ko sva »prevzela« delovno obleko, čevlje, varnostno čelado in očala. »Kibi«, »fangle« in nenasajeno lopato ter se preoblekla, so naju odpeljali v livno jamo in nama povedali, da bova opravljala dela in naloge tretjega jamskega pomočnika na 3. in 4. peči. Delovodja naju je odpeljal tja, nato pa sva nekaj časa le sede opazovala najine bodoče sodelavce pri delu v hrupu, prahu, vročini in stalnih nevarnostih. Da bova »zidala«, sva izvedela od sodelavcev. No, naslednji dan sva že zjutraj začela z delom. Sedaj pa to pripelji, pa to naredi, pa še to prinesi, pa še ono podelaj, sva slišala od sodelavcev, od delovodja pa le: PAZITA SE!

Še kaj o organizaciji dela? Znanosti se je treba in če si res iznajdljiv, lahko delo opraviš v precej krajšem

času. Vsa pohvala vsem sodelavcem, ki so nama s svojimi izkušnjami in nasveti pomagali vseh štirinajst dni. Največ problemov sva imela z dovozom zidakov in mokrega peska z samokolnicami do livnih lijakov, ker je bilo na edini možni poti največkrat polno odpadnega železa, praznih kobil in bram. Stalno sva gledala, kdaj bo pot vsaj za silo »prehodna« ter v čimkrajšem času zvozila vse potrebno. O problemih z zasedenimi samokolnicami, o izginulih lopatah in »fangleh« ne bi posebej pisala, kakor tudi ne o izjemno težkih pogojih dela (vročina, prah, preprih...), ki so znani vsakemu železarju.

Nekaj pa velja napisati o varnosti pri delu. Vprašali so naju, če sva »vajena« žerjavov, ker se lahko njihovega predirnega zvoka »prestrašiva«. Odgovorila sva, da sva že kot srednješolca delala v Železarni. Druga pouka o varnosti pri delu nisva bila deležna in sva se morala »nasloniti na lastne sile«, pretekle izkušnje. Na najino srečo sva v letu in pol kar trikrat poslušala tečaj o varnosti pri delu.

V času najinega dela nisva opazila večjih nepravilnosti pri delu. Glede na najino izkušnost je to tudi razumljivo. Vendar se je vseeno vse prevečkrat dogajalo, da smo bili prisiljeni sarže vlivati direktno v kokele (brame) in ne preko livnih lijakov. Domnevava, da le vlivanje prek lijakov zagotavlja optimalno kvaliteto vlitih sarž. Zaradi dveh krajših izpadov električne energije je bil sarž prehladen, tako da smo lahko odprli ponev za vlivanje le s pomočjo ognja, ki smo ga morali zakuriti na podestu.

Ker premeščanje delavcev iz delovnih skupnosti v proizvodnjo kadrovski sektor organizira že nekaj let, bi pričakovali nekaj več organiziranosti, predvsem pa več dela z novimi delavci. Dovolj pove že dejstvo, da so bile pripombe najinih sodelavcev, ki so pred dvema letoma opravljali to delo, iste.

Zadovoljna sva, ker sva tudi s svojim delom vsaj nekoliko pripomogla k reševanju kadrovskih problemov v TOZD Jeklarna. Sodelavcem iz livne jame pa želiva: SREČO in kmalu nasvidenje!

Mile Crnović in Ivan Puc

DESET DNI V BIOGRADU NA MORU

Ob enajstih zvečer smo se zbrali na avtobusni postaji na Plavžu. Čakala nas je dolga pot do počitniškega naselja železarne Jesenice v Biogradu na moru. Vožnja je trajala osem ur, vmes pa smo nekajkrat počivali. Zjutraj nas je pozdravilo morje in sonce. Kmalu smo se ustavili v našem kampu. Utrujeni smo se odpravili k hišicam, ki so nas čakale že pripravljene.

Deset dni sonca in lenarjenja nas je čakalo. Za nas so poskrbeli v vseh pogledih. Kuhar Stane nam je kahal zares odlično, tako da smo imeli vsega dovolj. Upravnik doma je poskrbel za odlično počutje; zahvaliti se moramo tudi vsemu osebju, ki je bilo ustrežljivo. Imeli smo različna tekmovalna v namiznem tenisu, balinanju, plavanju, odbojki in šahu. Šahovskega tekmovalja sem se udeležila tudi jaz, na žalost pa sem bila zadnja, saj so tekmovali sami starejši. Vendar ni pomembno zmaganje, pomembno je sodelovati. Zelo urejeno je tudi otroško igrišče, tako, da so starši lahko brez skrbi tam pustili svoje otroke. Otroci smo nabirali semena borovega storža, pa tudi divji lesniki so bili poslastica.

Sonce je ves čas neutrudljivo sijalo, morje je bilo toplo, plaža pa lepo urejena. Ljudi je bilo dovolj. Vsi smo se želeli nakopati, kar nam je seveda

uspelo. Zvečer smo odhajali v mesto. Skoraj nič se ni spremenilo iz prejšnjih let. Ogledala sem si muzej, v katerem so razstavljeni ohranjeni deli ladje. Tudi slikarsko razstavo sem si ogledala. Razstavljal je znani slikar Marko Demicheli iz Splita, in sicer 30 slik, ki so vse prikazovale morje, vendar so mi slike z našimi gorskimi motivi bolj všeč.

Nas dopust se je bližal koncu. Kar hitro je minilo deset dni. Tudi nekaj prijateljev sem si pridobila. Zelo rada se bom spominjala Petra iz Zgoranj Gorij. Veliko smo se skupaj igrali, najraje pa smo se škropili z vodo.

Avtobus nas je že čakal. Poslovlili smo se od vseh, ki so skrbeli za nas in nam omogočili res prijetno letovanje. Lahko smo ponosni na naš dom in upam, da se bomo naslednje leto ponovno srečali.

Janina Keserović

O NOVI LOKACIJI ZA SMETI IN NEUPORABNO GRADIVO ZA LEPŠE JESENICE

Pri izplačilu pokojnin za avgust so bili upoštevani sklepi, ki jih je skupščina skupnosti sprejela 13. julija letos za izboljšanje gmotnega položaja upokojencev v letošnjem letu. Na voljo so že nekateri statistični podatki, iz katerih je mogoče razbrati, kakšne spremembe je prinesla uskladitev in ponovna odmera pokojnin od najnižje pokojninske osnove. Najpomembnejše objavljamo.

1. Najprej si ogledimo nekatere splošne podatke: po ponovni odmeri pokojnin od nove najnižje pokojninske osnove, odmeri varstvenega dodatka od novega mejnega zneska najnižjih pokojninskih prejemkov in

uskladitvi vseh pokojnin, pri katerih za izračun pokojninske osnove niso bili upoštevani osebni dohodki oziroma zavarovalne osnove iz letošnjega leta, znaša poprečje pokojnin v SR Sloveniji po vrstah:

do zneska 18.000 din, nad tem zneskom pa ne. Zato za maj in april teh podatkov v razpredelnici ni.

Ko smo že pri najvišjih pokojninah, velja opozoriti na naslednje: pri usklajevanju pokojnin je ostal znesek najvišje možne pokojnine v letošnjem letu nespremenjen. Pokojnina zavarovanca, ki se je upokojil po splošnih predpisih s polno pokojninsko dobo 40 let za moške oziroma 35 let za ženske, je lahko največ 37.51,77 din, za 5 let daljšo dobo pa 39.74,35 din. Ta meja velja tudi za pokojnine, priznane in odmerjene po posebnih predpisih (borci NOV pred 9. 9. 1943 oziroma do 13. 10. 1943 in določeni pooblaščenči delavci v organizacijah za notranje zadeve). Ne velja pa za pokojnine nosilcev »partizanske spomenice 1941«, udeležence španske narodnoosvobodilne in revolucionarne vojne 1936—1939 in odlikovance z redom narodnega heroja. Za te osebe posebni zvezni predpisi določijo enotno mejo. Pokojnina, priznana in odmerjena po katerem od navedenih zakonov, ne sme skupaj s pokojninskim dodatkom biti večja od največjega osebnega dohodka funkcionarja v federaciji iz preteklega leta. Za leto 1983 je ta meja 48.670,50 din.

Višina pokojnin, priznanih in odmerjenih po zakonu o izjemnem priznanju in pokojnin oseb s posebnimi zaslugami, ima prav tako zgornjo mejo. V letu 1983 te ne smejo preseči zneska 48.797,50 din.

Višjih pokojnin skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji ne izplačuje.

5. Navedeni statistični podatki kažejo na to, da prizadevanje skupščine skupnosti za ohranjanje oziroma izboljšanje gmotnega položaja upokojenцев daje zadovoljive rezultate. Položaj upokojenцев na splošno sledi položaju zaposlenih. Seveda pa to ne pomeni, da je dober. Sedanje družbenoekonomske razmere, predvsem pa nenehna rast življenjskih stroškov in cen prav gotovo postavljajo upokojenцев v težji položaj od položaja zaposlenih.

I. KUHELJ
(Vzajemnost, 25. avgusta 1983)

Železarski globus

EGIPT

Za novo egipčansko železarno El Dikheila, ki jo sedaj gradijo, je svetovna banka odobrila dodatno posojilo v znesku 165,3 milijona dolarjev, ki ga bo treba vrniti v 15 letih. Gradnja te železarne bo zaključena v letu 1986 in bo izvajala 750.000 ton betonskega jekla, medtem ko ga Egipt danes uvaža okoli milijon ton. Železarna bo imela v svojem sklopu napravo za redukcijo železove rude v železovo gobo, štiri 70-tonske obločne električne peči z napravo za kontinuirno vlivljanje in valjarno za valjanje žice in palčastega jekla. Potrebne naprave dobavljata japonski železarski družbi Nippon Kokan in Kobe Steel.

STRUKTURA UPOKOJENCEV V SR SLOVENIJI PO VRSTAH POKOJNINE
(v določenih mesecih)

Dohodkovne skupine — din	Starostni			Invalidski			Družinski			Vsi		
	V/82	IV/83	VIII/83	V/82	IV/83	VIII/83	V/82	IV/83	VIII/83	V/82	IV/83	VIII/83
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
do 3.000	0,5	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	2,6	0,5	0,2	1,1	0,1	0,0
3.001—3.500	0,6	0,1	0,0	1,2	0,2	0,0	3,0	1,0	0,4	1,4	0,4	0,0
3.501—4.000	0,9	0,3	0,1	1,9	0,3	0,2	3,3	2,1	1,7	1,8	0,8	0,0
4.001—4.500	1,2	0,3	0,3	2,7	0,7	0,2	3,5	2,5	2,2	2,2	1,0	0,0
4.501—5.000	1,8	1,0	0,3	3,6	1,5	0,7	3,5	2,6	2,6	2,7	1,5	1,0
5.001—5.500	2,7	1,0	0,9	6,8	2,2	1,4	12,6	2,7	2,7	6,3	1,7	1,8
5.501—6.000	6,3	1,2	1,1	16,9	2,7	2,3	18,8	2,5	2,7	12,3	1,9	1,8
6.001—6.500	7,7	1,8	1,3	10,8	3,1	3,2	7,4	3,6	2,2	8,4	2,6	2,0
6.501—7.000	4,4	2,4	1,6	6,4	5,4	2,5	11,9	12,1	4,2	6,8	6,1	5,1
7.001—7.500	4,6	5,0	2,7	6,0	14,5	6,8	8,5	14,4	13,4	6,1	10,1	6,5
7.501—8.000	4,1	5,9	6,0	5,3	10,8	13,2	11,7	7,3	14,5	6,4	8,3	9,5
8.001—8.500	3,6	3,6	8,4	4,3	5,5	13,0	4,0	9,8	7,4	3,9	5,7	9,3
Vseh do 8.500	38,4	22,5	21,7	66,7	47,9	43,9	90,8	62,9	54,2	59,4	40,2	35,7
8.501—9.000	5,2	2,9	3,3	3,7	5,0	5,2	1,4	6,8	9,8	3,8	4,9	4,5
9.001—10.000	10,9	7,0	7,2	6,5	8,9	9,2	2,6	9,2	11,4	7,6	8,0	8,8
Vseh do 10.000	54,5	33,4	32,2	76,9	61,8	58,3	94,8	78,9	75,4	70,8	53,1	50,0
10.001—11.000	8,3	5,8	5,1	4,6	6,8	7,6	1,6	12,5	13,9	5,6	7,9	8,5
11.001—12.000	18,2	9,2	7,5	13,3	5,2	5,7	1,5	2,2	2,9	13,0	6,4	8,8
12.001—13.000	3,8	8,3	8,1	1,5	5,4	5,1	0,6	1,7	1,8	2,4	5,8	5,7
13.001—14.000	3,0	5,5	6,8	1,0	3,0	4,0	0,4	1,1	1,6	1,8	3,7	4,7
14.001—15.000	2,4	16,0	5,0	0,7	12,1	2,6	0,3	1,3	1,3	1,4	11,2	3,4
Vseh do 15.000	91,2	78,2	65,7	98,0	94,3	83,3	99,2	97,8	96,9	95,0	88,1	78,1
15.001—16.000	2,0	4,5	16,4	0,5	1,4	11,5	0,3	0,5	0,9	1,2	2,7	11,1
16.001—17.000	1,5	2,7	2,9	0,4	1,0	1,2	0,2	0,4	0,5	0,8	1,7	1,8
17.001—18.000	1,0	2,3	2,4	0,3	0,6	0,9	0,1	0,3	0,3	0,6	1,4	1,5
Vseh nad 18.000	4,1	10,7	12,5	0,7	2,4	3,0	0,2	1,0	1,3	2,2	6,1	7,3
18.001—20.000	...	...	3,9	...	...	1,2	...	...	0,5	...	...	2,4
20.001—22.000	...	...	2,7	...	...	0,7	...	...	0,4	...	...	1,0
22.001—23.000	...	...	1,7	...	...	0,5	...	...	0,2	...	...	1,0
23.001—24.000	...	...	1,2	...	...	0,3	...	...	...	...	...	0,7
24.001—26.000	...	...	1,0	...	...	0,2	...	...	0,1	...	...	0,5
Vseh od 18.001—26.000	...	...	10,5	...	...	2,9	...	...	1,3	...	...	6,2
26.001—28.000	...	...	0,7	...	...	0,1	...	...	0,0	...	...	0,3
28.001—30.000	...	...	0,5	...	...	0,1	...	...	0,0	...	...	0,2
30.001—32.000	...	...	0,3	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	0,0
32.001—34.000	...	...	0,2	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	0,0
34.001—36.000	...	...	0,2	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	0,0
Vseh od 26.001—36.000	...	...	3,9	...	...	0,2	...	...	0,0	...	...	1,0
36.001—38.000	...	...	0,1	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	0,0
38.001—40.000	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	—	...	...	0,0
40.001—42.000	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	—	...	...	0,0
42.001—44.000	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	—	...	...	0,0
44.001—46.000	...	...	0,0	...	...	0,0	...	...	—	...	...	0,0
Vseh od 36.001—46.000	...	...	0,1	...	...	0,0	...	...	—	...	...	0,0
46.001—48.000	...	...	0,0	...	...	—	...	...	—	...	...	0,0
48.001—50.000	...	...	0,0	...	...	—	...	...	—	...	...	0,0
nad 50.000	...	...	—	...	...	—	...	...	—	...	...	—
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

OZNAKE POMENIJO ... NI PODATKA
— NI UŽIVALCA
0,0 UŽIVALCI SO, DELEŽ PA JE MANJŠI OD 0,1%

Z odlaganjem odpadnega gradiva na nasipu na Beli se je moralo prenehati, da se ne bi zasipavalo akumulacijsko jezero HC Moste. Zato so se 25. avgusta sestali predstavniki komiteja za urbanizem in varstvo okolja pri Skupščini občine Jesenice, komunalne in kmetijske zemljiške skupnosti, Železarne, Kovinarja in komisije za varstvo okolja ter komisije za vrtičkarstvo pri Turističnem društvu Jesenice.

Ob tej priložnosti so obravnavali tudi ukrepe za odpravljanje vseh nepravilnosti, ki jih je ugotovila komisija občinske turistične zveze, ko je ocenjevala urejenost krajev v jeseniški občini.

Navzoči so glede na sedanje raziskave predlagali, kam naj bi se odlagalo neuporabno gradivo in material raznih izkopov v Železarni. Predlaganih je bilo več lokacij. Kot prva je bila navedena Završnica, kjer naj bi z načrtnim zasipavanjem povečali pašnik. Druga možnost je prostor, kjer na jugovzhodni strani pokopališča na Blejski Dobravi drsi zemlja v strugo Radovne. Odpadni material, ki bi ga vozili semkaj, naj bi zgradil »peto«, ki bi zaustavila to drsenje. Nekaj tega materiala bodo lahko nasuli tudi ob Beli in drugod med gradnjo nove jeklarne. Pred začetkom odlaganja na ta mesta pa bo treba povsod uresničiti potrebne sanacijske programe, ki so jih že predvideli in izdelali pri Kovinarju. Vanj sodijo dovodne poti, način odlaganja in izravnava pripeljanega materiala.

Dogovorili so se, da se se bo uporablno gradivo in material od izkopov, dokler bo tekel postopek za pripravo navedenih odlagališč, začasno vozil v jame ob novi cesti na Hrušici. Tja se bo namreč po 1. septembru, ko se na Jesenicah končno zapre smetišče, vozilo komunalne odpadke, ki jih bodo sproti zasipavali z neuporabnim gradivom in prstjo. Ko bodo jame zasute, se bo na vrh navozila zemlja in bodo te površine spremenjene in dodeljene v koristno kmetijsko obdelavo.

Na enak način so se pridobile in uredile površine, ki so jih na desni strani struge Save jugovzhodno od mostu na Hrušici, v minulih stoletjih odnesle poplave. Ob tem naj poveljmo, da se še niso zasejale in zasadile samo zato, ker ni rešeno lastništvo. Pojavili so se nekdanji lastniki in hočejo vsak svoje, kar pa bi bilo zelo neugodno za ekonomično strojno obdelavo. Predstavnika kmetijske zemljiške skupnosti in komiteja za urbanizem in varstvo okolja sta se dogovorila, da to rešijo občinski organi, če se to ni dalo s samoupravnim dogovarjanjem. Odlaganje komunalnih odpadkov in odpadnega gradiva na Hrušici bo trajalo samo toliko časa, dokler te površine ne bodo izravnane, da bodo lepše za pogled in koristne, ker bodo obdelane.

V začetku prihodnjega srednjeročnega planskega obdobja pa bo na red osrednje odlagališče na Mežakli, kamor je treba speljati vodo, urediti potrebne poti, naprave za strešanje in kupiti sredstva za izravnavo pripekljanih ter odloženih komunalnih odpadkov.

To je vesela novica za Jesenice, saj bo v kratkem konec neznoznosne smrdečega dima, ki se je valil po samovozgih na smetišču po Plavž. Predstavniki komunalne skupnosti se je namreč obvezal, da bo skupnost že septembra poskrbela, da se smetišče prekrije z novoženim muljem, ki so ga pridobili ob čiščenju jezua pri separaciji Gradbina. To mulj je zelo rodovitno, zato se bodo te površine namenile vrtnikarjem in jih bo še letos komisija za vrtnarstvo razdelila prosiilec.

Prav tako bo komunalna skupnost poskrbela, da se za vrtnicarstvo izravna še vzhodni del površin, kjer so še sedaj vrtniki med koroško železnico in železniškim tirom na Hrušico.

Navzeči so nato obravnavali ugotovitve komisije za ocenjevanje ujenosti krajev. Predstavniki turističnega društva so predlagali, da klopi, ki so na avtobusnih postajališčih, vedno popravijo, predno jih spomladi namestijo. Izrazili so star željo, da bi se na Razgledni poti postavilo nekaj klopi. Niso bili zadovoljni s čistočo ob glavni ulici in pločniki skozi Jesenice. Zaprošili so naj se tam, kjer so prek zelenice steze, postavi betonske plošče. Nujno je treba popraviti glavno cesto do Elektro Žirovnica do Čufarja, ker je o dežju hoja po pločnikih nemogoča. Na cesti se ustavlja voda, ob nalivi pa je vsa cesta pod vodo in vozil škropijo po peših na pločniku.

Predstavniki komunalne skupnosti, posebno pa Kovinarja, so izrazili željo, da se še naprej vpliva na prebivalce za večji red okrog stolpnice in na prebivalce v novih stolpnicah za hodno od carinarnice, da ne bodo

onesnaževali parka čez cesto in da bodo prebivalci blokov tudi sami kaj postorili v zvezi z redom in čistočo. Predstavniki Kovinarja je pri tem dobesedno dejal: »Vseh naših 12 delavcev je bilo ob minulih nalivih na delu, da so odmaševali odtočne jaskše in podobno. Prebivalci blokov pa so gledali skozi okno in neprizadeto opazovali, kako je voda vdirla v njihove kleti. Skoraj vsak dan počistimo park nasproti carinarnice, prebivalci v stolpnih čez cesto pa ga vsak dan naravnost prekrijejo s smetmi, namesto, da bi skrbeli za red.«

Veliko kritike je bilo zopet na račun vrtna na Plavžu, saj je tam vsak dan množica papirja in drugih smeti. »Vodstvo bi moralo vedeti, da mora za čistočo samo poskrbeti«, je dejal predstavnik komunalne skupnosti, lahko pa to proti plačilu naročijo pri Kovinarju. Delovne organizacije, trgovine, gostišča, obrtniki in drugi bi morali, oziroma so dolžni, pred svojimi vhodi skrbeti za čistočo. Če teh pomanjkljivostih bi morali še več pisati, za radio Triglav Jesenice pa so predlagali, da novinar Dušan Dragojevič kakšno »zeleno luč« postavi tudi temu vprašanju!

Vsekakor bo potrebno več sodelovanja in vsestranskega, pa tudi osebnega prispevka vseh prebivalcev, da bodo Jesenice lepše, kot so.

IVANU BOHNECU V SLOVO

Za posledicami nesreče, ki se je zgodila 18. julija na mazutni postaji Jesenice, je 27. avgusta 1983 v Kliničnem centru v Ljubljani umrl naš dolgoletni sodelavec IVAN BOHNEC.

Rodil se je 5. junija 1928 v Črešnjecih v Prekmurju, kjer je preživel svojo mladost. Po vojni, v času pospešene industrializacije, se je tako kot veliko ljudi iz nerazvitih območij naše domovine odločil za pot delavca. Po večkratnih zapovedih v gradbeništvo, kjer je spoznal kraje, se je leta 1955 zaposlil v naši Železarni. Delal je na transportu, v jeklarni in nato v energetskih obratih Železarne, kjer je bil zaposlen polnih 26 let.

Vestno in poštivovalno je opravljal delo na plinskih generatorjih, kjer je bilo delo nevarno, težko in umazano. Vesten in marljiv je po ukinitvi generatorjev in z uvedbo novih tehnologij v Železarni prevzel nove zahtevne naloge na muzutni postaji Jesenice in nazadnje na čistilni in črpalni postaji na jezcu.

Nihče ni slutil, da je nezgodna v mesecu juliju letošnjega leta začetek konca njegove življenjske poti in sodelovanja z nami.

Zglednega delovnega tovariša, ki je bil po naravi tih, resen in skromen sodelavec, bomo ohranili v trajnem spominu.

Družini in svojcem naše
iskreno sožalje.
Delavci PIV energije

OTOK KRETA JE DOMOVINA EVROPSKE KULTURE

Od bučno reklamirane topline podnebja, se pravi vselej pripekajočega sonca, toplega modrega morja in vsega, kar piše v prospektih, prvega dne našega bivanja na Kreti ni bilo nič. Droben zoprn dež je kar naprej padal in nizki oblaki so nam zastirali pogled na otoško gorovje in se kot mogočne zavese spuščali na sivo gladino nemirnega morja. Res smo imeli smolo. Menda smo prišli prav v tistih nekaj dneh, ki ne sodijo med več kot tristo sončnih dni v letu, kakor je zapisano v prospektih.

Na Kreti seveda nisem pričakoval nobenega luksuza, saj ni bil moj cilj, da bi na sredozemskem jugu vriskal od razkošja in zganjal ne vem kakšnega petičnega turista. Nič drugega si nisem želel kot čimveč videti in spoznati. S slednjim sem bil, pa tudi vsi drugi izletniki, bogato poplačan.

PRADOMOVINA EVROPSKE CIVILIZACIJE

Videti in občutiti Kreto, enega najbolj zanimivih sredozemskih otokov, kjer se je rojevala evropska kultura, je že nekaj, za kar se izplača malo potpeti in tudi malce bolj prizanesljivo prenašati težave.

Kreta je naseljena že več kot sedem tisoč let. Vsa njena zgodovina se prepleta s mitologijo in je težko reči, kaj so resnična dejstva in kaj legenda.

Tisoč let pred antično grško civilizacijo je bila na Kreti že visoko razvita minojska kultura, ki je dobila ime po dinastiji kralja Minosa. Krečani so že v tistih prazgodovinskih časih poznali kopalnico in neke vrste centralno kurjavo. Stoletja so sicer marsikaj zbrisala, a človek je odkril dokaze daljine preteklosti. Minojsko civilizacijo je ponovno razkril znani angleški arheolog Sir Arthur Evans, ki je po dolgotrajnih izkopavanjih leta 1900 odkril kraj Knosos s slovito palačo, danes zagotovo najbolj priljubljeno turistično zgodovinski objekt na otoku. Številne razpoke in drugi znaki, ki so še danes vidni, so prepričali raziskovalce, da je bilo nekoč cvetoče minojsko mesto uničeno v strahovitem vulkanskem izbruhu na 120 kilometrov oddaljenem egejskem otoku Santorinu. Znanstveniki predpostavljajo, da je bilo to leta 1520 pred našim štetjem, ko je ob izbruhu ognjenika nastal uničujoči val, katerega posledica je bila nagla in silovita plima. Ogromen val (domnevajo, da je bil visok okoli sedemdeset metrov) je s Santorina brzel s hitrostjo 350 km na uro. Izračunali so, da je že v desetih minutah dosegel obalo Krete, kjer je uničeval vse pred seboj. Kar ni razdejalo valovje, je dokončno uničilo razčrteno kamenje iz vulkana, ki je zažgalo domala vsa naselja, vključno s monumentalno palačo v Knososu.

RESNIČNOST IN LEGENDE

Lik kralja Minosa, po katerem je kultura na Kreti dobila svoje ime, je po legendah, ki jih še danes s spoštovanjem prenašajo iz roda v

rod, obvladoval vsa morja in kopna. Tudi osebnost njegove lepe žene Pasifaje je zastrta v pravilčno kopreno. Morda ji ne bi posvečali tolikšne pozornosti, če se po legendi iz njene zveze z nekim bikom ne bi rodilo navadno bitje Minotaurus, ki je bilo pol človek in pol bik. Njegova podoba je nešteto krat upodobljena in je tudi danes nepogrešljiv spominček s Krete. Podrobnosti o tej zgodbi smo slišali ob našem obisku v Knososu naslednjega dne.

Atenci s celinske Grčije naj bi bili Minosu podložni. Vsako leto so morali pošiljati na Kreto človeške žrtve, dokler jih ne grozljive dolžnosti za vedno ni rešil junaški Tezej, ki je v znamenitem labirintu premagal zverino. Ta zgodba kar lepo in slikovito ponazarja dejansko politično odvisnost Atencev od kralja Minosa, toda o tam kaj več v nadaljevanju.

Zgodovinski zapisi omenjajo, da se je kultura na Kreti dvatisoč let pred našim štetjem oddvojila od preostalega egejskega sveta. Takrat naj bi se začela zgodnjeminojska doba, ki je značilna za prvi razcvet edinstvene minojske civilizacije in kulture. Že kmalu po letu 2000 pred našim štetjem so se na Kreti izoblikovale štiri velike dvorske enote, območja, na katerih so začeli zidati znamenite palače. Te enkratne arhitekturne objekte so zgradili na severnih obrežjih otoka v Knososu, v Maliji, Gurniji in na skrajno severovzhodnem Palekastro ter na osrednjem delu južnih obal v Lamasu, Hagiji, Triadi in v najjužnejšem naselju Festosu.

ZGODOVINSKO OBDOBJE, IMENOVANO PO PALAČAH

Načrti, ki so prišli v roke raziskovalcem odkrivajo, da so te palače, po katerih se to obdobje imenuje »čas starejših palač« od leta 2000 do 1700 pred našim štetjem, gradili po načelu dodajanja oziroma dozidavanja. Temu bi danes rekli etapna gradnja. Izvedenci so prišli do zaključka, da končna pozidava palač nikoli ni pokazala prave funkcionalne razvrstitve prostorov. V labirintu podobni zasnovi so se okoli trgov in dvorišč vrtile stopnišča, stebriščne dvorane, svetlobni jaški, svetišča, sobe, kopalnice, delavnice, kašče in drugo. Palača je bila vsestransko središče za upravo, trgovino in obrt, umetnost in dvorno čiljenje. Zanimivo je vsekakor, da pri tem ni bilo, kot bi pričakovali, zaslediti strogega ločenja med gospodari in podložniki, kakor je bilo to v antični družbi pri Grkih in Rimljanih.

Takratna mesta so zrasla okoli palač. Razen dvorov so imeli plemiči podobne gospoške hiše na deželi, ob njih pa tudi velika skladišča za poljske pridelke, torej nekakšne pristave. Pri Minojcih očitno ni veljalo načelo razlikovanja med višjimi in nižjimi, kot v tistem času pri drugih visokorazvitih civilizacijah na Bliznjem vzhodu, kjer je bil gospodar ali vladar odmaknjen od ljudstva kot

božansko bitje v svojih nedosegljivih despotstvih višinah.

Kako močne so se počutili Krečani dokazuje to, da so bile vse palače grajene brez obrambnih zidov. Povsem so se namreč zanesli na svoje močno ladje. To je nadzorovalo morske poti in vzdrževalo zveze z oporišči v Egejskem morju tja do obal Peloponeza in Atike na evropski celini. Mogoče jih je prav ta njihova brezskrbnost in zanesljivost pokopala. Starejše palače so propadle zaradi še vedno nepojasnjenih vzrokov. Lahko, da jih je uničil potres, ni pa izključeno, da so jih razdejali sovražniki?

Skorajšnja obnova in gradnja novih palač na temeljih starih pa kaže, da minojska kultura ni prestala posebno tragičnega preloma. Od leta 1700 pred našim štetjem se začne nova doba, »čas mlajših palač«, ki traja okoli tri in pol stoletij. Znano je, da so te zidali na starih temeljih, vendar pa so stare dvorce precej povečali in jim dozdali ogromne kašče in skladišča s celimi vrstami ogromnih kamnitih in lončenih vrčev. Umetnost mlajših palač je močno napredovala, kar smo lahko videli tudi na stenskih slikarjih v Knososu in deloma v izkopaninah velike palače v Festosu na jugu otoka. Umetniki so upodabljali na stenskih slikah razne živahne figure svečnic, vojščakov, živali v galopu in nepogrešljivega bika. Zaradi takšnega razkošja in prefinjenosti poznavajo minojske kulture je Kreta morala močno privlačiti razvijajoče se kneževine na grški celini, oziroma na celotnem takratnem mikenskem ozemlju v Evropi in v Egeju. To kulturo je namreč Kreta v svojem polnem razcvetu široko izžarevala tudi na celino, tja do male Azije in Liparskih otokov ob obalah Italije.

Sredi 15. stoletja pred našim štetjem je Minojce in njihovo kulturo zadel iznenaden preobrat. Brez nasilja so oblast na otoku prevzeli mikenski knezi iz Grčije. Do tega spoznanja so znanstvenikom pomagale glinaste tablice iz dvorne uprave v palači Knosos. Njihov jezik in pisa se bistveno razlikujeta od minojskega. Temu se imajo zahvaliti raziskovalci, da so lahko razvozljali določena sporočila o usodi minojske civilizacije. Novi gospodarji so se bržčas zadovoljili s svojo nadvlado zgolj v Knososu, kajti druge palače na Kreti sobile prepuščene milosti in nemilosti propadanja. Dokončen udarec je doletel Kreto okoli leta 1400 pred našim štetjem, ko je še edina preostala palača v Knososu popolnoma pogorela. Sledovi kažejo, da je menda prišlo do nasilja. Sklepajo, da so se prebivalci uprli mikenskim knezom in zažgali palačo.

Kaže, da je s tem minojska kultura dočakala svoj konec. Novega vzpona Krete nikoli več ni doživela. Vodična vloga na otoku pa je poslej pripadla Grkom s celine.

Zaenkrat toliko o najkrajših obrih o daljni preteklosti Krete. Ti podatki so pravzaprav dosegljivi slehernemu osnovnošolcu v zgodovinskih učbenikih, zato jim ne bi kazalo posvečati preveč časa.

KRETA JE CILJ TURISTIČNIH POTOVANJ

Pozornost turistov je Kreta pritegnila šele v zadnjem desetletju. Razen z letali, ki prevažajo veliko turistov, se obiskovalci tega dolgega in ozkega otoka največkrat ustavijo tu na križišču velikih potniških ladij po vzhodnem Sredozemlju.

Tokrat pa nič. Torej stoji dijak kot napet lok. Niti z očmi ne trene. To niso mačje solze. V trebuščku mladega človeka je vse vroče. — Kdo je tvoje doma postrelil? Glas je neizprosno. Dirčeve oči nabadajo dijaka in ga držijo med stropom in parketnim podom. — V pismu so pisali... Dirčev rezilo odreže: — v resnici pa tega niso storili banditi! Skrajni napor naredi nepričakovano obvladani vtis na dijakovem obrazu.

Čakanje.

Dirce prebere pismo.

Pisala ga je po sorodničnem posredovanju v trgu ženska, ki je »načmažila« take stavke, ki so izražali zvestobo do nemškega in velikega firerja.

To bere sedaj nacist dirce.

In se zmede.

Ravno tako kakor tržanski župan, ko ga je med dijakovim bivanjem doma klical dirce osebno iz Kranja, kako je s fantovimi sorodniki res bilo. Dirce je po telefonu šele izvedel od župana, da so nemški policisti storili tega čudnega dejanja. Župan je očitno izražal svojo ogorčenost. Dirce pa je bil v zagati: Po eni strani ni ničesar proti dijaku, na drugi strani pripoveduje župan o sicer neverjetni govorici, da so lansko leto morali prav ti sorodniki Hitlerjevo sliko jesti. Partizani so jih tako kaznovali. Sedaj pa so baje policisti zasegli v slamnati star-

VALENTIN POLANŠEK

86

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

čevi postelji mitraljez. Uradno sporočilo gestapa in varnostne policije je vztrajalo pri nemogoči trditvi: Vsi trije ubiti so hoteli pobegniti v uto, kjer so imeli skritega še več orožja. Pa konec! Tudi »partajgenose« dirce ni več izvedel od »partajgenosa« Orliča, komandanta žandarmrije v trgu. Po ilegalnih zvezah izza Schushniggovih »sistemskih časov« sta se dirce in Orlič kot Rožana poznala.

Ali sta kljub svoji renegatski zanikarnosti oba nacisti čutila po strani le preočito blamažo nemške uradne strani? Vsaj za trohico časa, vsaj za toliko časa, kolikor ga potrebuje zemljan, ko je rojen na krivični svet, ki iz slovenskih maternic terja nemške potomce?

Kri ni voda!

Le župan v trgu je z leti sprevidel, kako ga novi oblastniki lomijo. Vedno bolj pa je zanašalo na stran prebivalcev. Kot res trdega Nemca na stran Slovencev.

Orlič in dirce sta se krepko pozdravila po telefonu.

Rožana s »hajhtlarjem«!

Dijak stoji ves čas strogo mirno pred dircejem...

Dolgo gleda strankina in solska veličina na pismo.

Fant opazi, da veličina ne bere več. Že dolgo ne več. Mlade oči so pozorne. Mlade oči vse vidijo. Mlade oči se pretvarjajo. Mlade oči so vedno lahko velika nevarnost za upor. Mladost je vedno uporna. Tudi po toliko letih maškeradne hajot-vzgoje.

V dijak je stal tudi njegov ubiti devdesetletni pradedo Florijan. Z vso svojo savinjsko trdnostjo, kranjsko vzdržljivostjo in koroško predanostjo. Pa prababico je držal za desnico poleg sebe. Lepo Klaro, ki je vse dala za domaćijo visoko gori v Sosednjo.

Zato je dijak tako dolgo vzdrl. Ali je preblisnila skozi dijakovo bitnost neuničljivost koroškega slovenstva za hip na togega uniformiranega dirceja?

Zavest vznemirja vest...

Dirce vrne dijaku pismo.

Gledata se spet za hip.

Dijak se ne zmede.

— Na uho mi je prišlo, da hodiš svoja pota?

Dijak stoji nepremično.

Oči pa hočejo reči: Ne verjamem!

— Slovensko govoriš po mestu!

Dijak je neomajljiv. V očeh raste upor.

— Nobene pritožbe ne smem več slišati!

Dijakov upor dobiva podporo v ustnicah.

— Abtreden!

Cik-cak.

Mimo hišnikovih vrat šele začuti dijak, da hodi po lastnih nogah. Na rami hoče zaznati pradedovo roko. Vzpodbuden prijem je. V duši se mu nasmeje prababica Klara. Kreta se, kot bi ga hotela vzeti v naročje.

Mestno vzdušje ga je zajelo. Postal je spet on sam. Nov in za ped zrelejši. Treba se je v vsaki situaciji znati. Nase se zanesti. Vsaka reč spočetka huje izgleda, kot v resnici je. Gre ponavadi za prvi vtis. Za prvo odločitev. Odločnost omaje drugega.

Dijakove misli so kipele in osrčje se je povečevalo v novih di-

(nadaljevanje)

MIHA KLINAR

14

HAJKA

Noč je bila tiha. Desetar Viharnik je raztegnil desetino, tako da so borci ležali po pet korakov vsakega, le Jastreb se ni natančno držal desetarjevega ukaza. Legel je k puški samo tri korake vstran levo od Vinka. V ušesih je čutil še vedno komisarjev šepet, obenem pa mu ni šlo v glavo, ali je mogoče, da bi človek, ki so mu partizani ubili očeta in bil sam še pred dobrim mesecem nemški vojak, odšel v partizane s poštenimi nameni. A če je prišel, da bi se kot pravi partizan boril, kako se je mogel odločiti, ko je lahko slutil, da mu partizani ne bodo morda nikoli popolnoma zaupali.

Če je v resnici gestapovski agent, ga bomo prav kmalu odkrili, — bi Jastreb rad nehal razmišljati o Vinku, ki se mu je vse do komisarjevega naročila, naj ga ne izpusti z oči, zdel pošten in celo hraber. Zadnjič v bitki v bližini Stirpnika, ko je pod nemškimi krogli omahnil desetar Dušan in obležal v najhujšem ognju, je Vinka naravnost občudoval. Taki junaki, kakor se mu je takrat zdel Vinko, so redki. Videl ga je, kako spretno se je splazil k ranjencu in ga potegnil za neko skalo, nato pa ga izvlekel iz ognja. Če se bo Dušan izljal v bolnici, se bo za življenje lahko zahvalil samo temu fantu.

Brez dvoma, kaj takega bi le redko tvegali. Pa Vinka po bitki nihče ni javno pohvalil. Kakor da njegovega tveganja in požrtvovalnosti ni nihče opazil. A tudi sam se s svojim dejanjem ni hvalil. Ostal je skromen in ne kakor nekateri drugi, ki svoja junaštva včasih celo povečujejo, samo zato, da bi jih ne pozabili vpisati v bataljonsko poročilo ali v kroniko, ki jo piše kulturnik.

— In takega borca sumi Sokol, da je vrinjenec, sovražnikov agent?

Jastreb se ni srečal še z nobenim sovražnikovim agentom v partizanih, čeprav je slišal, da so se skušali vrniti in da so jih v nekem odredovem bataljonu pred dobrim mesecem celo odkrili.

Ko bi jih ne odkrili, bi Jastreb sploh ne verjel, da je kaj takega mogoče.

— Toda, Vinko? Gestapovski agent?

Jastreb bi slepo verjel četnemu komisarju Sokolu, da je Vinko sumljiv. Toda, ali komisar Sokol sploh ve, kdo je rešil ranjenega desetarja Dušana?

»Najbrž ne,« je zamrmral.

Nihče mu ni povedal. Viharnik je sicer poročal komandirju, da so Dušana rešili. Tudi komisar je bil poleg in je najbrž mislil, da je ranjenca spravil iz ognja na varno Viharnik, ki je bil potem med pohvaljenci, pohvaljenimi javno pred zborom bataljona.

— Vinka pa ni nihče pohvalil.

— Morda so ga celo zato izpustili, ker se štabu zdi sumljiv. Komisar Sokol ve o Vinku še kaj več. Vinko tudi njemu ni povedal vsega o sebi. Ni mu povedal, da so mu očeta partizani ubili. Zakaj ni bil odkrit? Zakaj je povedal samo to, da je pribežal iz nemške vojske, kar naposled ni bilo nič nenavadnega, saj jih je pribežalo že več in jih bo najbrž še več. Skoro vsak, ki bo dobil dopust.

— Zakaj ni bil do kraja odkrit? Ni to sumljivo? Je mogoče kljub vsemu samo sovražni vrinjenec, vohun?

Jastreb bi rad gledal s komisarjevimi očmi. In naposled tudi mora. Njegova naloga ni ugibanje, ali je Vinko tak ali tak in ali ima komisar prav ali ne. Njegova naloga je, da opazuje Vinka in ga razkrije. Morda je komisar opazil, da se družijo z Vinkom bolj kakor z drugimi in mu je prav zaradi tega zaupal odgovorno nalogo, obenem pa ga opozoril, naj bo previden. Morda mu bo že jutri naročil, naj se še nadalje dela pred Vinkom prijatelja in naj se ne izda, da ve o njem nekaj, česar včeraj še ni vedel.

In naposled tudi mora. Njegova naloga ni ugibanje. Njegova naloga je, da opazuje Vinka in da komisarju podrobno poroča o Vinkovem obnašanju.

A kaj, ko bo tej nalogi komaj kos. Ni bil človek, ki se zna pretvarjati.

Tudi dvomov o Vinku ne more prenašati.

— Preizkusiti ga moram.

Premaknil se je k Vinku.

»Slišiš, Vinko?« ga je nagovoril.

»Kaj je, Jastreb?«

»Ah, nič. Mislim sem, da spiš.«

»Si tudi ti zaspan?« je vprašal Vinko.

»Si mar ti?« Jastreb ni odgovoril.

»Ne, spanec sem že prebolel. A če si zaspan, lahko mirne duše zaspiš. Prebudil te bom, če se bo kaj zgodilo.«

Ta ponudba pa se je Jastrebu nenadoma zazdela sumljiva. »Jaz da bi zaspal? Kaj pa vendar misliš? Ali se ne zavedaš, da smo v zasedi? Ali pa...« je Jastreb sredi stavka umolknil. Nekje na poti pod zasedo so se zaslišali koraki.

»Koraki,« se je zdrznil tudi Vinko.

Instinktivno sta zgrabila puški in prislusnila.

Jastreb se je nekoliko odmaknil in za vsak primer vzel na muho Vinka.

Vso zasedo je spreletaval srh pred spopadom. Prepričani so bili, da so Italijani.

Pa niso bili.

Bila je intendantska patrolja, ki je prihajala s hrano.

Bilo je komaj jutro, pa se je že čutila sopolara. Vrčnina je pritiskala sopolara kakor pred nevihto, toda nebo je bilo še vedno ognjeno modro in brez oblaka.

Komandant Blaž je prebudil bataljona. Sklenil je, da se bodo umaknili iz taborišča. Pre-... aknjeno je bilo. Boge, če ga po premiku enote idrijskega odreda niso že obiskali italijanski bersaljeri in ga nalašč pustili nedotaknjene. Blaž je menil, da so se borci že odpotili od včerajšnjega dne in da zaradi premika ne bodo godrnjali. Toda marsikdo bi najraje ostal še kak dan ali dva tu. Taborišče je bilo urejeno in prijetno.

Nadaljevanje

Predsedstvo občinskega komiteja zveze komunistov Radovljica je 23. avgusta presojalo uresničevanje stališč in sklepov predsedstva v zvezi z dejavnostjo komunistov Verige Lesce in posebno z dejavnostjo osnovne organizacije TOZD Kovačnica, kjer je bila spomladi prekinitve dela zaradi slabih družbenopolitičnih in samoupravnih odnosov. Na seji so spregovorili tudi o pripravah na septembrski obisk delovne skupine CK ZKS. Ta naj bi v nekaterih osnovnih organizacijah ZK v občini proučila problematiko razvoja turističnega gospodarstva.

Na 8. seji predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica, 23. avgusta, so spregovorili o vključevanju borčevskih organizacij na terenu v prizadevanja za uresničevanje gospodarske stabilizacije. Člani predsedstva so zelo kritično ocenili razna izstopanja in nepravilnosti na vseh ravneh, ki škodujejo izvajanju stabilizacijskih ukrepov. Obravnavali so tudi analizo zdravstvenega varstva in zdraviliško klimatskega zdravljenja vojaških vojni invalidov v skladu z novimi predpisi, ki omejujejo nekatere pravice teh upravičencev. Dogovorili so se o izvedbi vseh priprav na veliko srečanje borcev IX. korpusa v Novi Gorici in sprejeli sklepe o financiranju domicilnih odborov partizanskih enot in krajevnih organizacij ZB NOV v občini. Spregovorili pa so tudi o pomanjkljivosti politike odlikovanja borcev.

Delavci vseh TOZD delovne organizacije Verige Lesce so zadovoljivo poslovali v prvih šestih mesecih 1983, kar pričajo podatki ob polletnem obračunu. Proizvodni plan je delovna organizacija količinsko izpolnila stoddostno, vrednostno pa preseгла za 9%. Na tuji trg so v polletju izvozili v vrednosti 1.868.508 dolarjev, kar je 3% več kot v enakem obdobju lani. Še vedno pa jim primanjkuje do pokritja plana okoli 1,5 milijona dolarjev izvoznih naročil, kar pa bodo bržkone uspeli uresničiti v drugem polletju z novimi naročili snežnih verig iz tujine.

V vseh TOZD in delovni skupnosti skupnih služb LIP Bled že tretje leto opažajo naraščanje bolezenskih izostankov zaposlenih. Do leta 1982 je bilo teh izostankov okoli šest odstotkov, v letu 1982 so narasli izostanki na 7,88, letos v prvih šestih mesecih pa že na 8,49 odstotkov. Tako visok odstotek bolezenskih izostankov opazno zmanjšuje zbir delovnih ur in produktivnost celotne delovne organizacije ter povečuje stroške v dohodku.

Po podatkih Turističnega društva Radovljica imajo zaenkrat radovljiški zasebniki le še šestdeset sob s sto posteljami. To je precej manj kot jih potrebujejo za turiste. V prvem polletju 1983 so imeli v teh sobah že 2.120 nočitev, kar je za 27 odstotkov več kot lani v tem času. Največ gostov je iz Hrvaške, Srbije in Vojvodine. Tujcev pa je bilo letos pri zasebnikih zamenljivo število.

V letnem kopališču v Radovljici se je v letošnjem juliju kopalo blizu trideset tisoč kopalcev. To je stoddostno povečanje v primerjavi z obiskom kopalcev lanskega julija. K tako visokemu številu kopalcev je seveda pripomoglo izredno vroče vreme,

kakršnega ne pomnijo. Razen 15.379 kopalcev, ki so plačali dnevno vstopnino, se je kopalo še okoli 15 tisoč kopalcev s sezonskimi, družinskimi in sindikalnimi kartami, članov plavalnega kluba in turistov iz kampa.

V delovni organizaciji Elan Begunje so imenovali šestčlanski odbor za priprave ob sprejemu olimpijskega ognja, ki ga bodo nosili športniki tudi skozi Begunje do Elana v februarju prihodnjega leta. V odboru so Franc Cvenkelj, Maks Vrečko, Brane Dolhar, Peter Petriček, Janez Urban in direktor Elana Dolfe Vojak. Elanov predstavnik v občinskem odboru za sprejem olimpijskega ognja je Brane Dolhar.

Za svoje goste so v kampu Šobec tudi letos organizirali izlete v bližnjo in daljno okolico po Gorenjskem. Pod vodstvom domačega vodnika so si z lastnimi avtomobili ogledali največkrat zanimivosti Bleda, Bohinja, Kranjske gore, Dražgoš, Zelenikov in Škofje Loke. Obisk je letos nekoliko slabši kot lani, očitno zaradi varčevanja, ki tudi tujcem ni tuje. Posebna atrakcija za goste na Šobcu je bil vsakodnevni dvakratni spust po Savi do Podnarta z gumijastim čolnom. Zanimanje tujcev za takšno »plovbo« je bilo izredno veliko.

Letos je Turistično društvo Bohinj-Jezero skupaj s svetom krajevnih skupnosti Stara Fužina in hotelom Lev iz Ljubljane, poskrbelo za asfaltiranje poti od cerkve Sv. Janeza do kopališča na jezeru. Uredili so tudi sprehajalno pot od prireditvene prostora Pod skalco do mladinskega doma. Povsem drugačno podobo pa nudi močno poškodovana in zanemarjena pot od hotela Zlatorog do Savice. Ta je vse prej kot v ponos turizmu in cestni skupnosti.

V bohinjskih hotelih so imeli v sezoni razmeroma dobro zasedenost z gosti, četudi je bilo še dovolj prostora. Okoli 20. avgusta, ko je bila sezona na višku, je znašala zasedenost hotelov kar okoli 90 odstotkov, kar pomeni, da je bilo takrat nad petsto gostov. Kamp pri jezeru je bil zaseden z okoli tri četrtine zmožljivosti. To je tudi več kot v lanskem izredno slabem sezoni. Slabšo zasedenost so imeli zasebniki v svojih sobah.

Gasilsko društvo Radovljica, ki letos slavi častljivo stoletnico obstoja in uspešnega dela, so jo počastili že v začetku avgusta ima 84 članov. To jih uvršča med največja društva v občini in na Gorenjskem. V društvu je en višji častnik, pet častnikov, šest nižjih častnikov, 22 gasilcev z izpitom, 12 strojnikov, en sanitasej in pet republiških gasilskih sodnikov. Za uspešno delo in zasluge so radovljiški gasilci prejeli ob jubileju številna priznanja in odlikovanja.

Delavska univerza Radovljica je za šolsko leto 1983/84 razpisala vpise na oddelkih za odrasle od 5. do 8. razreda osnovne šole in inštrukcijske skupine ekonomske srednje šole za odrasle, ki jih bodo organizirali za slušatelje, ki so bili vpisani pred 7. majem 1980 v vseh štirih razredih te šole. V jesenskem semestru bodo odprli več tečajev strojepisja, stenografije, vodenja poslovnih knjig, za skladiščenje, strojnike centralnega ogrevanja, voznike vilicarjev in težke mehanizacije, za delovodje in skupinovodje, tečaje varstva pri delu, higienskega minimuma, tečaje za snažilke, za negovalke v domovih za ostarele, šivalno krojenje in tako imenovane hobi tečaje za vrtni-

čkarje, zmrzovanje jedil, gojenje sadnega drevja in dr. Začeli bodo tudi s pripravniškimi tečaji in že upeljanimi jezikovnimi tečaji za tuje jezike.

V matični knjižnici A. T. Linhart v Radovljici in v 13 krajevnih knjižnicah v občini so v prvem polletju 1983 izposodili bralcem skupaj 46.715 knjig. To je 3.376 ali sedem odstotkov knjig več kot so jih izposodili lani v tem času. V tem obdobju pa se je, v primerjavi z lanskim letom, zmanjšal nakup novih knjig od 1.009 na 984, ali za tri odstotke.

V okviru programa poletnih kulturnih prireditev na Bledu so 22. avgusta zvečer nastopili v cerkvi na Blejskem otoku člani komornega moškega zbora KUD Zasip. Pod vodstvom pevovodje prof. Janeza Boleta so se predstavili s slovenskimi ljudskimi in umetnimi pesmimi. Obisk, zlasti tujcev, je bil nad pričakovani. Vsi ljubitelji zborovskega petja niso mogli dobiti prostora v cerkvi.

V galeriji Almere Grimšče na Bledu so 19. avgusta odprli razstavo slik člana jeseniškega Dolika Rudolfa Arha, ki je na ogled do 3. septembra. V galeriji Otok na Bledu pa istega dne razstavo Gorana Horvata iz Nazarij, sina bolj znanega slovenskega slikarja Jožeta Horvata-Jakija.

V avli doma Joža Azmana v Bohinjski Bistrici od 19. avgusta do 9. septembra razstavlja mlada notranjska umetnica Zorana Kristan 17 svojih krajinarskih slik na temo »jezero«. Razstava, ki so jo ob otvoritvi popestrili s koncertom okteta Javor iz Pivke, sodi v okvir razstavne dejavnosti v sezoni na območju Bohinja, katero sofinancira Kulturna skupnost Radovljica.

V lepi sončni nedelji, 14. avgusta, je bila letos že druga po vrsti plavalna preizkušnja v Blejskem jezeru za naslov »kavelc in korenina«, ki jo organizira RTV Ljubljana. Tokrat je ob organizacijski pomoči blejskih športnih in turističnih delavcev na plavalnem maratonu sodelovalo 334 plavalcev, od teh 61 žensk. Plavalna prireditev je pritegnila pozornost tudi številnih turistov.

V vzorni organizaciji upravnega odbora nogometnega kluba Lesce, ki ga vodi mladi Filip Praprotnik, je bil na leškem igrišču 20. avgusta vsakoletni spominski nogometni turnir za pokal Staneta Perca, pod pokroviteljstvom krajevnega organizacije ZB NOV Radovljica. Prvo mesto so osvojili nogometaši NK Umag, 2. mesto NK Sava Kranj, 3. mesto NK Lesce in 4. mesto NK Odranci iz Prekmurja.

Na nekajtedenskih pripravah v Radovljici je bila v avgustu celotna moška in ženska prva in druga reprezentanca Jugoslavije v namiznem tenisu, na čelu s slovitim večkratnim prvakom Šurbekom. Reprezentanti so vadili na športnih igriščih in v dvorani radovljiške osnovne šole. Nasledili pa so jih rokometarji republiškega ligaša Jadran iz Kozine. Vsi so s pogoji za vadbo v Radovljici zelo zadovoljni.

S SEJE TURISTIČNEGA DRUŠTVA JESENICE

Na seji upravnega odbora Turističnega društva Jesenice so 24. avgusta obravnavali rezultate ocenjevanja prizadevanj za urejenost krajev v občini, prizadevanja v akciji »lepe rože«, program dela komisije in turističnih podmladkov po šolah, poročilo o opravljenih izletih, prireditvi »mis narcis«, o izdelavi prospekta Jesenic, kadrovskih spremembah v upravnem odboru, popravilu TRIM steze in drugo.

Ugotovitve komisije za ocenjevanje urejenosti krajev v jeseniški občini so bile posredovane v Železarni in radiu Triglav Jesenice. V zvezi s tem so sklenili, da je treba sprožiti akcijo za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti in nepravilnosti. Kar zadeva akcijo »lepe rože«, je bilo pregledano in ocenjeno celotno območje Jesenic, razen krajevnih skupnosti Sava, kar pa bo tudi v kratkem storjeno. Komisija za varstvo okolja se bo sestala oktobra in dokončno določila prebivalce, ki bodo prejeli značke, pisna priznanja in pohvale.

Komisija za turistični podmladek in mentorji po šolah so ugotovili, da sta podjetnost in dejavnost upadla, odkar deluje nova komisija pri Gorenjski turistični zvezi. Sprejeli so sicer nove naloge, ki pa niso tako učinkovite in konkretne, kot je bilo to pred leti. Sklenili so, da bodo turistični podmladki na jeseniških šolah kljub temu delovni. Predvsem bodo sprejeli nove člane, v sodelovanju z društvom bodo izstavili nove izkaznice, mentorji bodo v sodelovanju z upravnim odborom organizirali poučna predavanja, izlete, z začetkom šole pa bodo zopet pričele delovati obhodne trojke. Te bodo letos več pozornosti namenile obnašanju ljudi na javnih prostorih. Predvsem je tu mišljeno odmetavanje papirkov, smeti, cigaretnih ogorkov in podobno. Okolico hiš in blokov bodo pregledali le občasno. Podmladki se bodo vključili tudi v vsa tekmovanja, ki jih bosta razpisali Gorenjska in Turistična zveza Slovenije.

Ob tem je treba povedati, da so mentorke vseh treh podmladkov osnovnih šol, gimnazije in srednje zdravstvene šole zelo prizadevne in tudi uspešne pri delu z njimi. Razen tega pa je v komisiji za podmladek z osnovne šole Tone Cufar učenka Tadeja Židanek, ki redno prihaja na seje komisije ter upravnega odbora in

prenaša dogovorjeno na ta podmladek.

V poročilu o izletih je bilo navedeno, da sta bila v letošnjem letu izvedena izleta v Metliko in Mozirje. Prvega se je udeležilo 17, drugega pa 13 članov.

V nadaljevanju seje so potrdili poročilo in proračun prireditve »mis narcis«. Pri tem so ugotovili, da zaradi slabega vremena udeležba ni bila taka, kot so predvidevali. Zaradi neupravičenih kritike v Delu, zaradi česar je bil tudi vložen protest uredništvu, je treba povedati, da je ansambl Caravelle odpovedal sodelovanje šele zadnji dan (zaradi deževja vse dni pred nedeljo), in da zato tudi kranjskogorski gostinci niso pripravili točilnic, kot je bilo predvideno. Turistično društvo pa zato ni moglo kriti vseh stroškov prireditvenega prostora pod gasilskim domom in so bili dogovorjeni v višini 20.000 din. Zato se je celoten program, razen

ene točke, izvedel pred hotelom v Planini pod Golico.

Glede finančnega stanja je bilo rečeno, da se letos taksa, ki je trikrat večja od lanske, po nalogu SDK zbira v občinskem proračunu. Zato so morala vsa turistična društva ovrednotiti programe dela, na osnovi česar bodo dodeljena sredstva, seveda upoštevajoč ustrezne pripombe in mišljenje občinske turistične zveze. Do dokončne odločitve na sejah odborov je skupščina občine dodelila društvom akontacije, da delovanje turističnih društev zaradi tako dolgega postopka ni ovirano.

TD Jesenice ima sedaj 39.523 din, letos pa je porabilo 56.104 din za dograditev in popravilo TRIM STEZE »Miro Ogrin«, kar bo seveda treba vrniti, ko bodo sredstva skupščine občine odobrena.

Obravnavali so tudi udeležbo na srečanju turističnih delavcev Gorenjske, ki bo letos 24. septembra popoldne v Bohinju. Odobrili so sredstva za udeležbo treh članov, za kar pa se nihče ni prijavil. Menijo, da srečanje nima tiste vrednosti kot prejšnja leta, ko so ob tej priložnosti razglasili rezultate in podelili priznanja za prizadevanja za polepšanje okolja in za uvrstitve in izvedbo poučnega kviza turističnih podmladkov. Sklenili so, da bodo raje na svojem območju pripravili ustrezno srečanje, na katerega bodo povabili vse, s katerimi sodelujejo, da se bodo dogovorili o delovanju v prihodnje.

Poslušali so poročilo Franca Gasarja o uspešnem delovanju komisije za vrtničarstvo. Sklenili so, da bo-

do v jeseni pregledali in popravili TRIM stezo nad bolnišnico. Osnovno šolo Tone Cufar bodo zaprosili, da bodo pripravili posebno akcijo čiščenja in rezanja zaraščenega grmovja. Proslave 90-letnice Vintgarja se bosta udeležila dva člana. Predlagali so, da se člani, ki ne hodijo na seje, izključijo iz upravnega odbora in zaenkrat predlagali dva nova, s katerima je še potreben razgovor o sodelovanju.

Na seji so razpravljali še o nekaterih komunalnih pomanjkljivostih,

kot je čiščenje ulic, postavitve klopi na Razgledni poti, popravilo klopi, ki so ob avtobusnih postajališčih na Jesenicah, popravilo instrumentov vremenske hišice in drugo. Glede urejanja prostora so sklenili, da bodo o problematiki razpravljali na seji s predstavniki komiteja za urbanizem in varstvo okolja skupščine občine, komunalne in zemljiške skupnosti, na kateri se bodo dogovorili tudi o odvažanju komunalnih odpadkov in neuporabnega gradiva v Železarni.

B. B.

GORJANCI PROSLAVILI 90-LETNICO VINTGARJA

Pod pokroviteljstvom Turistične zveze Slovenije so preteklo nedeljo, 28. avgusta, dostojno proslavili pomemben jubilej ne le za Gorje, ampak za celotni gorenjski, če ne celo slovenski turizem, ko so slavili 90-letnico Vintgarja.

Nekaj tisoč krajanov in izletnikov iz vse okolice in oddaljenjših krajev se je zbralo pred vhodom v sotesko. Celoten prostor so lepo okrasili z zelenjem, cvetjem in zastavami.

Slavje se je začelo s sprevedom številnih udeležencev na prireditveni prostor. Predsednik turističnega društva Gorje Matevž Bizjak je v pozdravnem govoru omenil častne goste — med njimi predvsem še živče ožje sorodnike pobudnikov odkritja te naravne znamenitosti Kopačeve, Azmanove in Vodičkove — nato pa na kratko Orsidi zgodovine te soteske, predvsem številne nesreče ob povodnih, ki so zadele sotesko, po povodno obdobje in končno zadnjo obnovo vseh galerij in okrepčevalnice »Šum« ob koncu soteske. To so si zadali kot svojo nalogo prizadevni člani društva in krajanj in do jubileja tudi uresnili.

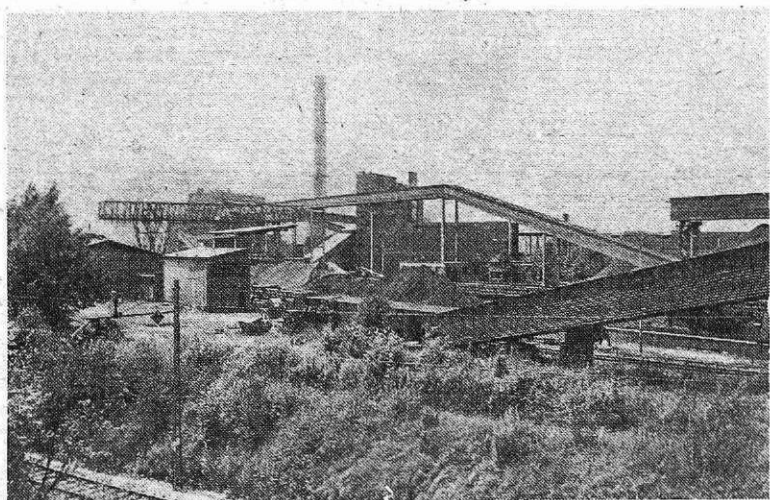
V imenu pokrovitelja je spregovoril predsednik Turistične zveze Slovenije Leopold Krese. Z jedrnatimi besedami je pohvalil prizadevnost domačinov, da znajo čuvati to znamenitost in vlagajo vanjo veliko truda in denarja. In drugo, da prav turistična društva pri nas bolj kot kdajkoli skrbijo za naravne znamenitosti, ki vse bolj privabljajo današnjega turista. To se kaže tudi tu, saj privablja Vintgar prek 50.000 obiskovalcev letno — takoj za blejskim gradom in otokom.

Znani gorjanski godci v narodnih nošah in pevci so poskrbeli za kulturni program, z gosti iz Varaždana pa so podpisali še listino o pobratenju.

Soteska Vintgar je prav gotovo najlepša in najbolj privlačna izletniška točka blejskih gostov, ki res bogati blejski turizem. Pred 90 leti so to na Bledu spoznali in zato podprli gradnjo galerij v Vintgarju, zato bi tudi ob tem jubileju lahko pripeljali kaj blejskih gostov, pa tudi sami blejski gostinci bi se lahko udeležili tega slavlja in mogoče izrekli kakšno čestitko sovaščanom v Gorjah! To niso pozabili sosednji turistični delavci z Jesenici!

Turistično društvo Gorje je ob tej priložnosti izdalo zanimivo brošuro s kratko zgodovino Vintgarja, od odkritja te soteske do danes, še posebej pa opis dveh pobornikov tega odkritja, Jakoba Žumra in Berta Lergetporerja, o katerem prav sedaj ugotavljajo, da ni bil le priznan fotograf in kartograf, ampak tudi navdušen arheolog. Z domačinom Alojzom Hudovernikom z Bleda (Grad št. 6) sta izkopala mnoge dragocenosti na območju Bleda, kar še sedaj raziskujejo arheologi v Ljubljani in mogoče bodo te dragocenosti našle svoje mesto v muzeju na blejskem gradu.

Božo Benedik

Aglomeracija (foto S. Kokalj)

VOZNIKI MOTORNH VOZIL: NA CESTI SO TUDI OTROCI IN MLADINA

Vsi udeleženci v cestnem prometu so po današnjem utripu na naših cestah oziroma pločnikih prav gotovo že sami ugotovili, da se je začelo novo šolsko leto. Lankoletnim učencem so se pridružili tudi novinci, prvošolčki, vsi skupaj pa zahtevajo pozornost vseh udeležencev v cestnem prometu in še posebno voznikov motornih vozil. Pri tem bi morali vsi nenehno imeti pred očmi in v mislih, koliko krvnega davka so otroci že plačali na naših cestah, tako po krivdi voznikov motornih vozil, kakor tudi po lastni krivdi, zaradi otroške brezglavosti, razigranosti ali nevednosti in koliko družinskih tragedij je vse to povzročilo, koliko otrok invalidov in kolikšnemu številu voznikov motornih vozil je bil odvzet duševni mir.

Zakon o varnosti v cestnem prometu sicer natančno opredeljuje način obnašanja voznikov motornih vozil in pešcev v cestnem prometu, vendar pa za vsem tem stojijo ljudje z večjo ali manjšo osveščenostjo, z višjim ali nižjim nivojem prometne in splošne varnostne kulture. Ravno zato delavci milice, organi za notranje zadeve, sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, pedagogi,

sredstva javnega obveščanja in drugi, namenjajo veliko pozornost preventivi in vzgoji v cestnem prometu in dvigu varnostne kulture. Pri tem pa imajo še posebno odgovornost starši otrok, ki morajo z živo besedo in z zgledom narediti vse za varnost svojih otrok v cestnem prometu. Naj njim v pomoč pa tudi za ravnanje udeležencev v cestnem prometu citiramo določila omenjenega zakona, ki se nanašajo na hojo pešcev:

— Če ni ob vozišču posebej urejene površine za pešce, smejo pešci uporabljati za hojo največ en meter širok del vozišča, računano od roba vozišča.

— Med hojo po cesti izven naselja morajo pešci ponoči ob zmanjšani vidljivosti nositi na vidnem mestu ustrezna odsevna telesa.

— Preden gre čez vozišče, se je pešec dolžan prepričati, ali se mu ne približuje kakšno vozilo.

— Pešec ne sme prečkati vozišča izven prehoda za pešce na kraju, kjer sta na vozišču dva ali več zaznamovanih prometnih pasov za vožnjo v isto smer, kot tudi ne na nepreglednih krajih na cestah izven naseljenih krajev (nepreglednih ovinkih, na vrhu klanca ipd.).

— Preden stopi na vozišče, da bi se izognil oviri na pločniku, se mora pešec prepričati, če lahko to stori varno glede na ostale udeležence v prometu.

— Če se po prometnem pasu premikajo vozila v koloni, mora pešec, preden stopi na zaznamovani prehod za pešce, kjer promet ni urejen s svetlobnimi prometnimi znaki ali ga ne ureja pooblaščen uradna oseba organa za notranje zadeve, z dvigom roke nakazati svojo namero in sme stopiti na tak prehod šele, ko so se vozila ustavila.

— Otroci morajo ponoči in ob zmanjšani vidljivosti med hojo po cesti nositi na vidnem mestu ustrezna odsevna telesa.

— Otroci, ki obiskujejo malo šolo ali prvi razred osnovne šole morajo na poti v vzgojnovarstveni zavod oziroma šolo in iz nje nositi poleg odsevnega telesa tudi rumeno rutico, nameščeno okoli vratu.

— Otroci, ki obiskujejo vzgojnovarstveni zavod, morajo na poti do zavoda in iz zavoda domov imeti spremstvo.

— Vodstva osnovnih šol morajo ob sprejemu novih učencev te seznaniti z najbolj varnimi potmi za prihod in odhod iz šole, ki jih določa prometno varnostni načrt šole.

O vsem tem so bili starši prvošolčkov danes v šolah tudi seznanjeni, doma pa bodo morali s svojimi otroki to večkrat obnavljati, v interesu varnosti otroka pa je, da bi ga vsaj prve dni pouka spremljala v šolo in iz šole odrasla oseba oziroma odrasel član družine in mu tudi pokazal, kje vse prežijo nevarnosti. Varnost

otrok v prometu pa je v mnogočem odvisna od njihove vzgojenosti, kajti večkrat so tragedijam otrok na cestah botrovala obnesnost, predrznost, nagajivost in podobno. Zato ne bo nič odveč, če bomo o tem vsak dan govorili s svojimi otroki. Tako starši kot vsi odrasli pa bi jim morali biti pri obnašanju v cestnem prometu zgled discipliniranega udeleženca v prometu in ne obratno, kar se tudi dogaja. Tudi pomoč in opozorilna beseda odraslih bosta otrokom lahko v veliko pomoč.

Če k 6.565 registriranim motornim vozilom v jeseniški občini ob koncu lanskega leta, dodamo še zelo velik tranzitni promet in številna ozka grla na cestah v občini, potem je najbrž odveč poudarjati, da vsepo-

vsod prežijo nevarnosti za udeležence v prometu in še predvsem na otroke. Tega se morajo zavedati tudi vozniki motornih vozil, ki lahko s svojo udeležbo na cesti, varno vožnjo izredno veliko naredijo za varnost otrok in mladine pa tudi ostalih udeležencev v prometu. Le s stalnim preventivno-vzgojnim delovanjem in visoko varnostno kulturo bomo zmanjšali prežečo nevarnost na minimum ali jih povsem odpravili.

Z medsebojnim spoštovanjem vseh udeležencev v cestnem prometu, še posebno pa močnejših — voznikov motornih vozil do šibkejših — pešcev, bomo dosegli tako stopnjo varnosti, ki nam bo v ponos, zadovoljstvo in veselje.

MEDNARODNA RAZSTAVA OTROŠKIH EKSLIBRISOV

V petek, 2. septembra, bodo ob 19. uri odprli novo razstavo, in sicer tokrat **MADNARODNO RAZSTAVO OTROŠKIH EKSLIBRISOV**, ki jo je omogočilo Društvo Exlibris Slovenije, ki je poleg osnovne šole Komenda—Mošte in revije Pionir, tudi razpisalo natečaj za to razstavo. Ob otvoritvi bo krajši koncert izvajal Orfiv orkester šolskega kulturnega društva Prešernov rod iz osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica, pod vodstvom pedagoga Slavka Mežika.

Na razstavi sodelujejo s svojimi ekslibrisi otroci iz naslednjih držav: Avstrije, ČSSR, Francije, Italije, Nemške demokratične republike, Poljske, SSSR, Velike Britanije, Zvezne republike Nemčije in SFR Jugoslavije. Med udeleženci iz Jugoslavije so tudi učenci iz jeseniške občine. Tako se s svojimi ekslibrisi predstavljajo učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenic, ki jih vodi likovni pedagog Jože Dakskofler, in sicer: Verona Bartelj, Valerija Grah, Erika Habe, Janez Kejžar, Mojca Krašovec, Denis Lenardič, Uroš Lumpert, Marta Mesec, Bojan Mohorič, Marijana Polka, Špela Prestor, Tanja Radež, Mirjana Raičič, Natalija Savinšek, Samo Seršen, Maja Šteblaj, Eva Trček in Klavdija Žunec. Iz osnovne šole Gorenjskega odreda iz Žirovnice pa se predstavljajo učenci: Borut Anderle, Katarina Azman, Marko Koglar, Robi Lebar in Jana Obermajer, ki jih vodi likovna pedagoginja Marija Markež.

Posebna priznanja je žirija podelila naslednjim šolam: Zakladna devotočna šola Banská Bystrica, ČSSR, osnovna šola Komenda—Mošte, osnovna šola Anice Černejeve, Makole, osnovna šola Radlje ob Dravi in osnovna šola Jovana Mikića. Posebno priznanje Društva Exlibris Slovenije pa so prejeli: osnovna šola Vuka Karadžića, Bajmok, osnovna šola Toma Brejca, Kamnik, osnovna šola maršala Tita, Kaštel Kambovac, Posebna osnovna šola za slušno prizadete otroke, Maribor in osnovna šola Prežihov Voranc, Ravne na Koroskem.

Na razstavi se s svojimi ekslibrisi predstavlja čez 450 otrok, pri tem pa naj omenimo, da se jeseniška osnovna šola uvršča na tretje mesto po številu sodelujočih učencev, katerih ekslibrise je žirija izbrala za razstavo.

Ob tej razstavi je prof. Bogomil Karlavari, častni predsednik Zveze likovnih pedagogov Jugoslavije napisal naslednje misli:

»V času velikih nihanj v pogledih, pojmovanjih in kriterijih o vrednoti, idealih in ciljnih vzgoje mlade generacije, ustvarjalni pristop k reševanju tematike EXLIBRISA na področju likovne vzgoje zasluži posebno pozornost. Čeprav je z enim delom izven glavnih tokov likovnega izobraževanja, deluje mednarodni natečaj za idejne rešitve in realizacijo grafike malega formata na temo ekslibris kot osvežujoča novost, ponuja izredna zadovoljstva, deluje lepo in prirčno. Natečaj, ki so ga razpisali Društvo Exlibris Slovenije, osnovna šola Komenda—Mošte in revija Pionir, potrjuje, da se lahko na majhnih stvareh s skromnimi sredstvi, brez velike reklame in zahtev ustvarijo izredni rezultati, zlasti pri vzgoji mladine, še posebno na področju kulture. Učenec, ki se loti neke teme na ekslibris, se srečuje s širokim kulturnim prostorom: z vrednostjo in varovanjem knjige, z lepoto grafičnega oblikovanja, s temami iz neposredne okolice, z načinom življenja, s samim seboj, s svojimi potrebami, željami, s predstavljajo samega sebe, pa tudi s tehničnimi in likovno oblikovnimi problemi male grafike. S tem pomeni mednarodni natečaj na temo ekslibris prispevek k interdisciplinarnemu pristopu do kulture, njeno povezanost z vzgojo, istočasno pa spoznavanje kulturnih tokov drugih dežel in narodov, kar vse prispeva k razvijanju ustvarjalne, vsestranske razvite, svobodne in kulturne osebnosti.

Splošni položaj in nivo kulture na neki šoli se izoblikuje tudi s takšnimi manjšimi prizadevanji, kakršen je ekslibris. Istočasno lahko spodbujanje takšnih oblik okrepiti in razvijati kulturno raven in lahko prispeva k povečani kvaliteti kulturnega življe-

nja. Tak sklep potrjujejo tudi dela, ki so prispela na natečaj. Ker je to že tretja razstava na temo »otroški ekslibris« (po slovenski in jugoslovanski), se lahko jasno vidi napredek pri tistih šolah, ki so sodelovale na vseh razstavah. Najboljše so tiste otroške rešitve ekslibrisov, pri katerih so skušali povezati likovno strukturo in temo, odnos med splošnim in posebnim v kompoziciji, realno in simbolično dekorativno, tradicionalno in sodobno. Takšne rešitve so posebej vidne in jih je žirija predlagala za nagrade. Presenetljivo je, kako so nekateri otroci razumeli bistvo stvari in s tem obogatili svoje kulturno obzorje, svojo ustvarjalnost in likovno kulturo. To pa je bil tudi namen tega natečaja.

Na razstavi je prikazanih okrog 460 ekslibrisov iz desetih dežel, od skoraj 3000 prispelih grafik. Razstavljene stvaritve so v vsakem pogledu vzorne in primerne. Zato je tudi lahko sama razstava poučna in vzgojna za vse tiste, ki jo bodo obiskali.

Razstava otroških ekslibrisov bo na Jesenicah odprta do vključno 21. septembra vsak dan, razen nedelj in praznikov ter sobot popoldan od 10. do 12. ure in od 17. ure do 19.30.

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je v svoji železarni Kimitsu zgradila še eno napravo za suho gašenje koks. Gašenje poteka z dušikom, ki se pri tem ogreje na okoli 850°C in ga potem uporabijo za pridobivanje pare, ki poganja turbinno in generator elektrarne. V tej železarni obratujejo že tri takšne naprave in tako pridobljena para poganja elektrarne s skupno močjo 47 MW. S tem zagotavljajo 10 % celotne porabe električne energije v tej železarni.

V RATEČAH NOVA TRGOVINA

Problematico v zvezi s preiskrbo rešujejo v Ratečah že celo desetletje. Imajo namreč premajhno trgovino z živili in še s klasično prodajo, poleg tega pa so sosedanji poslovni prostori v privatni zgradbi in najemne pogodbe potečejo v letu 1985.

Toda pred kratkim so problem glede nove trgovine rešili, kajti začeli so z adaptacijo stavbe, ki pripada Kmetijsko živilskemu kombinatu Gorenjske — TOZD Kooperacija Radovljica. Gradnja bo trajala samo dva meseca in že konec septembra bodo krajin Rateč dobili novo samopostrežno trgovino, ki naj bi s svojo ponudbo privabila tudi kupce iz Italije.

Poleg trgovine in skladišča za prodajo umetnih gnojil bo v objektu tudi prostor za rateško pašno skupnost. Obnovo stavbe financirata »maloprodaja« in »kooperacija« omenjenega kombinata. V isti stavbi pa je že sodobna zbiralnica mleka, v zgornjih prostorih pa imajo prostore krajevna skupnost in turistično društvo, gorska reševalna služba, knjižnica in družbenopolitične organizacije. Poleg tega pa je še večnamenska dvorana.

A. Kerštan

NA PARTIZANSKI POKLJUKI

Člani združenja borcev NOV krajevnega skupnosti Cirila Tavčarja smo se oddčili, da obiščemo partizansko Pokljuko. Že preveč dolgo smo odlašali s tem izletom. Zakaj ravno na Pokljuko?

Tu smo pred leti že nekajkrat obiskali spominska obeležja na Lipanskem vrhu, kjer so v januarjskih dneh leta 1942 poleg našega domačina in znanega jeseniškega revolucionarja Staneta Bokala padli še drugi borci Pokljuske čete, in spominsko obeležje v Jezercih pod Triglavom, kjer je bil napaden štab Gorenjskega odreda in je pri tem padel Polde Stražišar, ki je pravkar prevzemal mesto komandanta, pred tem pa je bil njegov politkomisar.

V soboto, 20. avgusta, smo se v lepem sončnem jutru z dvema avtobusoma odpeljali proti Pokljuki. Ustavili smo se na Rudnem polju v bližini vojašnice.

Slučajno smo izbrali čas, ko so na vežbališču nabirali svoje vojaško znanje mladinci in mladinke iz vse Gorenjske. Med njimi je bilo tudi lepo število Jeseničanov. Posebno z veseljem smo opazovali strumen korak mladih vojakov.

Kako potrebni so taki izleti, so potrjevale izražene želje večine udeležencev po ponovnih takih srečanjih. Prežno in veselo partizansko pesem je bilo slišati ves čas do kosila. Zopet smo bili partizani. Eden je obujal spomine na boje v brigadi, drugi zopet o kurirskih poteh in političnem delu na terenu, nekateri pa so se spominjali tudi težkih dni v zaporih in nemških taboriščih. Preveč je bilo spominov, ki bi jih radi vsi podživel.

V vojašnici so nam skuhal partizanski pasulj in prav zadovoljni smo

bili, posebno še, ko je med nas prišel tudi komandant vojašnice. Po kosilu so nekateri odšli na Uskovicno v planinski dom, ki je poimenovan po Jeseniško-bohinjskem odredu.

Tako smo se že pozno popoldne oddčili za povratek. Odpeljali smo se še do spominskega obeležja III. bataljona Prešernove brigade na Goreljek. Lojze Frelih, sedanj predsednik ZB NOV naše organizacije, nam je v kratkih besedah obrazložil takratno borbo in velike žrtve tega bataljona. Letošnjega decembra bo štirideset let, odkar se je to zgodilo. Zapeli smo nekaj partizanskih pesmi in položili šopek planinskih rož k obeležju. Tako smo se oddolžili padlim borcem tega bataljona in vsem borcem, ki so padli širom Pokljuke v letih 1941—1945.

Zadovoljni smo bili s prijetnim dnevom, ki smo ga preživeli na Pokljuki. Denar za prehrano in vožnjo smo sami prispevali, saj je v času, ko se vsi borimo z velikimi gospodarskimi težavami, prav, da se tudi na ta način spomnimo na našo veliko zgodovinsko preteklost.

Združenje borcev NOV krajevnega skupnosti Cirila Tavčarja skuša tudi z ostalim delovanjem stopati v korak z drugimi borčevskimi organizacijami in še posebno z obema organizacijama ZB NOV terena Plavž, saj smo se ob razdelitvi na tri krajevnega skupnosti dogovorili, da nas bodo nekatere naloge še naprej povezovale.

Slovenko

ŽIVINOREJSKI BAL V ZAVRŠNICI

Turistično društvo Žirovnica in druge organizacije te krajevnega skupnosti se pripravljajo na živinorejski bal, ki bo 17. in 18. septembra v Završnici.

Prvi dan popoldne bo piknik, tekmovalje povabljenih harmonikarjev, zvečer bo na jezeru kres na vodi in baklada na čolnih. Naslednji dan bodo ob 10. uri s planin prignali okrog 170 goved, nato pa še čez 700 ovac. Pripravili bodo tekmovalje v ročnem vezenju in predenju na kolo vratih. V improvizirani kovačnici bodo prikazali podkovanje konja. V okolico bodo pripeljali 40 konj in tudi nekaj koz. Ob tem bodo prikazali star način prodaje in kupovanja živine z mešetarji.

Gostom bo na voljo domači sir, zaseka, suhe klobase, ajdovi žganci z zeljem, pasulj s suhim mesom in domače jedi.

Ves prostor ob Milovanovičevem spomeniku, kjer so postavili oder in ploščo, bo ozvočen, za zabavo in ples pa bodo igrali Veseli planšarji s pevcom Damjanom Korenom. Za humor bo skrbel domačin Gregor Weiss iz Vrbe.

Pokrovitelj prireditve bo KŽK Kranj, sodelovali pa bodo tudi Almir Radovljica in Sukno Zapuže.

Prizadevni turistični delavci te krajevnega skupnosti si bodo prizadevali, da bo ta prireditev postala tradicionalna, in sicer vsako leto tretjo nedeljo septembra v Završnici.

B. B.

Rumena rutica in kresnička opozarjata (foto S. Kokalj)

HELENA JAKELJ JE PRAZNOVALA 101. ROJSTNI DAN

Helena Jakelj iz Kranjske gore je izredno razpoložena in dobre volje tudi tokrat sprejemala čestitke sorodnikov, krajanov in drugih, kot ob lanskem stoletnici. Za prvi rojstni dan v novem stoletju so ji čestitali in zaželeli še veliko zdravih in srečnih let predstavniki Skupščine občine Jesenice in družbenopolitičnih organizacij občine in krajevnega skupnosti Kranjska gora.

Helena Jakelj ima rada ljudi okoli sebe in se razveseli slehernega obiska. Z zdravjem nima prevelikih težav, neverjeten pa je njen spomin, ki je nezmočljiv. Govori o dogodkih izpred desetletij in iz svoje mladosti, kot bi se dogajali včeraj. Tudi pesmice še vedno rada pripoveduje. Tiste, ki se jih je naučila v rani mladosti, pa tudi svoje, ki jih je sama sestavila.

Heleni Jakelj, najstarejši občanki jeseniške občine, želimo še veliko zdravih in veselih let.

J. R.

